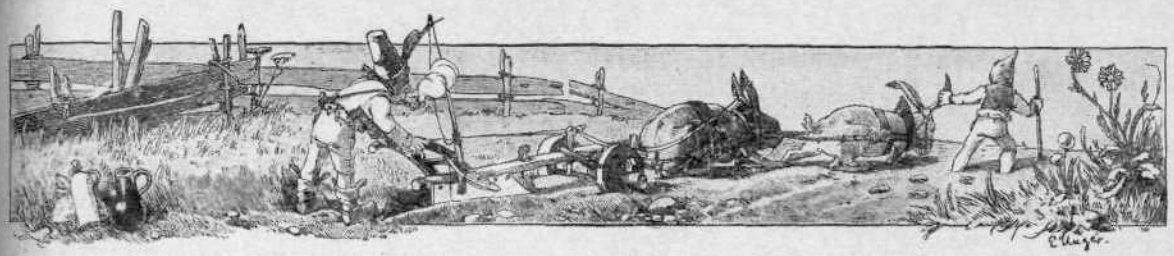

Καραγατζ η Πορτο Λαγο

καὶ η λιμνη βιστονις

Εἰς τὰ μεσημβρινὰ παράλια τῆς Θρᾴκης, εἰς ἀπόστασιν 9 μιλίων ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Καρασοῦ, τοῦ Νέστου τῶν ἀρχαίων, τοῦ διαχωρίζοντος τὴν Θρᾴκην ἀπὸ τῆς Μακεδονίας, ὑπάρχει κόλπος ἀναπεπταμένος πρὸς Μ καλούμενος Καραγάτζ, καὶ Πόρτο Λαγό, καὶ ἁπλῶς Λαγώς, καὶ Κόλπος Λαγοῦ καὶ κόλπος Μπουροῦς. Ὁ κόλπος ἔχει γῦρον ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ ἀκρωτηρίου Βουλούστρας μέχρι τοῦ ἀνατολικοῦ Φαναρίου 13 ναυτικῶν μιλίων, μῆκος ἀπὸ Β πρὸς Μ 5, καὶ ἄνοιγμα μεταξὺ τῶν δύο ἀκρωτηρίων 7 μιλίων. Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Φαναρίου ὑπάρχει φάρος σταθεροῦ φωτὸς ὁρατοῦ ἐξ ἀποστάσεως 10 μιλίων, ἱδρυθεὶς τῷ 1869, ἀναπτόμενος δὲ μόνον τὰς νύκτας τῆς διαβάσεως ἐκεῖθεν τῶν ἀτμοπλοίων τοῦ Λόϋδ.

Ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ πρός τε τὴν ἀνατολικὴν καὶ τὴν δυτικὴν παραλίαν ὑπάρχουσιν ἀγκυροβόλια, πρὸς Δ μὲν τὸ Καραγάτζ, ἐπίνειον τῆς πλησίον κειμένης πόλεως Γένιτζε-Καρασοῦ, ἐν τῇ περιοχῇ τῆς ὁποίας παράγεται ὁ περίφημος εὐώδης καπνός, ὁ τοῦ Γένιτζε προσονομαζόμενος, πρὸς Α δὲ τὸ Πόρτο Λαγό καὶ ἡ Μουμπαγιά, ἐπίνεια τῆς Γκιουμουρτζίνας πόλεως ἐμπορικῆς ἀπεχούσης τῶν ἐπινείων τούτων 4 ὥρας.

Ὁ κόλπος πρὸς Β, ἔχων ἀκτὴν ἀμμώδη συγκοινωνεῖ διὰ διωρύγων πρὸς μεγίστην λίμνην, τὴν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων *Βιστονίδα* καλουμένην, σήμερον δὲ Μπουροῦ, ἀποτελοῦσαν οἱονεὶ προέκτασιν πρὸς Β τοῦ κόλπου. Ἡ λίμνη ἔχει μῆκος 8 μιλίων καὶ πλάτος μέγιστον 3, κύκλον δὲ 19 μιλίων (35 χιλιομ.)

Ἡ λίμνη αὕτη ἀνέκαθεν ἦτο γνωστὴ εἰς τοὺς ναυτιλλομένους ὡς ἐκ τῆς παραλίου θέσεώς της, οὖσα μᾶλλον λιμνοθάλασσα. Οἱ ναυτικοὶ τῆς Δύσεως ἐκάλουν ταύτην ἁπλῶς Iago, ἤτοι λίμνην. Ἐπειδὴ δὲ οἱ γεωγραφικοὶ πίνακες καὶ οἱ λιμενοδεῖκται, ἡ πορτολάνοι τῶν Ἰταλῶν ἦσαν ἐν χρήσει γενικῇ, καθιερώθη καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι ναυτικοῖς τὸ ὄνομα τοῦτο, μεταπεσὸν κατὰ παρετυμολογίαν εἰς τὸ ὄνομα Λαγὼς καὶ Λαγός. Οὐδεμίαν λοιπὸν ἔχει σχέσιν τὸ ὄνομα τοῦτο πρὸς τὴν λέξιν λαγώς, ἀλλὰ προῆλθεν ἐκ τῆς Ἰταλικῆς lago σημαινούσης λίμνην. Διὸ γραπτέον οὐχὶ Κόλπος Λαγοῦ ἢ Πόρτο Λαγώ, ἢ Λαγός, ἀλλὰ κόλπος Λαγὸ καὶ ὀρθότερον Λάγο. Τὴν παραγωγὴν τῆς λέξεως πρῶτος παρετήρησεν ὁ περὶ τῆς Ὁδοῦ Ἐγνατίας γράψας ἀξίαν πολλοῦ λόγου μελέτην τῷ 1845 Th. Tafel, σημειώσας Lagos (lacus, λάκκος).

Τὰ ἀνωτέρω ἔγραψα μόνον ὅπως ἐκθέσω τὴν ἀρχὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ κόλπου Λάγο, καίτοι δὲν εἶδον τὸ τοιοῦτον πρῶτος, ὡς ἔπραξα καὶ ἐπὶ ἄλλων γεωγραφικῶν λέξεων ἐκλαμβανομένων τέως ὡς ἑλληνικῶν, δημοσιεύσας τὰ περὶ τούτων ἐν προηγουμένοις φυλλαδίοις τῆς Ἑστίας. Δὲν ἤθελεν εἶσθαι δὲ ἄπο σκοποῦ πρὸς συμπλήρωσιν τοὐλάχιστον τῆς γενικῆς περιγραφῆς τῆς λίμνης νὰ ἐκθέσω ἐν συντόμῳ τὰ τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας αὐτῆς καὶ τῶν παραλιμναίων πόλεων.

Τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τοῦ Κόλπου Λάγο δὲν περιεσώθη μέχρις ἡμῶν, οὐδὲ τὸ τῶν ἑκατέρωθεν ἀκρωτηρίων. Ἡ λίμνη δὲ Βιστονὶς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (7.109) ἐν τῇ ἀπαριθμήσει τῶν χωρῶν, ἃς διῆλθεν ὁ Ξέρξης κατερχόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα. Προσθέτει δὲ ὁ Ἡρόδοτος ὅτι εἰς ταύτην ἐχύνοντο καὶ δύο ποταμοὶ ὁ *Τραῦος* καὶ *Κόμψατος*, οἵτινες ἀναμφιβόλως εἶνε οἱ δύο πρὸς Α τῆς λίμνης ἔτι καὶ νῦν ἐκβάλλοντες εἰς αὐτήν.

Πόλεις δὲ παραλιμναῖαι μνημονεύονται ἡ Δίκαια, πόλις τοῦ θρακικοῦ ἔθνους, τῶν Βιστόνων, ἐξ ὧν καὶ τὸ ὄνομα τῆς λίμνης, ὧν ἦρχεν ὁ μυθολογούμενος ἥρως Διομήδης. Ἡ πόλις κατὰ Στράβωνα (331. ἀποσ. 44) ἔκειτο ἐν κόλπῳ ἔχουσα καὶ λιμένα, ὑπέρκειτο δὲ ταύτης ἡ Βιστονὶς ἔχουσα κύκλον 200 σταδίων. Ἐδεικνύετο δὲ ἐπὶ Στράβωνος καὶ τὸ βασίλειον τοῦ Διομήδους, κώμη καλουμένη *Καρτερὰ* διὰ τὸ ὀχυρὸν αὐτῆς. Ἡ θέσις λοιπὸν τῆς Δικαίας ὀρθῶς τίθεται ὑπὸ τῶν νεωτέρων γεωγράφων ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ κόλπου, ἔνθα νῦν ὁ φάρος.

Ὁ Ἀρποκρατίων τὸ ὄνομα τῆς Δικαίας ταύτης ἐκφέρει ὑπὸ τὸν τύπον «Δικαιόπολις», γρά-

ρων ὅτι ἦτο «πόλις ἐν τῇ Θρᾴκῃ πλησίον Ἀβδήρων·» ἐξάγει δὲ τοῦτο ἐκ λόγου μὴ σωζομένου τοῦ Λυσίου κατὰ Θρασυβούλου, ἐὰν εἶνε γνήσιος. Προσθέτει δὲ εἶτα «τυχὸν δὲ καὶ ἑτέρα τίς ἐστι Δικαιόπολις».

Ὁ Στέφανος δὲ ὁ Βυζάντιος γράφει «Δίκαια, πόλις Θρᾴκης... Τὸ ἐθνικὸν Δικαιοπολίτης. Εἰ δὲ τῷ τύπῳ θέλοις Δικαῖος καὶ Δικαία καὶ Δικαιεύς».

Εἰς ἀμφοτέρους τούτους τοὺς συγγραφεῖς ὑπάρχει ποιά τις σύγχυσις· διότι ὁ μὲν Ἁρποκρατίων ὀνομάζει Δικαιόπολιν τὴν παρὰ τὰ Ἄβδηρα Δίκαιαν, ὁ δὲ Στέφανος τὸ ἐθνικὸν τῆς πόλεως Δικαίας λέγει ὅτι εἶνε Δικαιοπολίτης· καὶ ἐπειδὴ βεβαίως δὲν εὕρισκεν αὐτὸ κατὰ τύπον, ἐπιφέρει ὅτι τὸ κατὰ τύπον εἶνε Δικαῖος καὶ Δικαία, Δικαιεύς.

Εὐτυχῶς εὑρέθησαν ἐπιγραφαὶ καὶ νομίσματα δι' ὧν ἐξηγεῖται ἄριστα ἡ φαινομένη αὕτη σύγχυσις τῶν δύο τούτων λεξικογράφων. Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τῶν φόρων, οὓς κατέβαλλον εἰς τοὺς Ἀθηναίους αἱ σύμμαχοι τούτων πόλεις, μανθάνομεν ὅτι ὑπῆρχον δύο Δικαῖαι, μία παρὰ τὰ Ἄβδηρα, καὶ ἑτέρα ἄποικος Ἐρετριῶν, ὧν ἡ μὲν πρώτη φέρεται πάντοτε ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς *Δίκαια παρὰ τὰ Ἄβδηρα*, ἡ ἑτέρα δὲ *Δικαιοπολῖται Ἐρετριῶν ἄποικοι*, *Δίκαια Ἐρετριῶν*, *Δικαιοπολῖται Ἐρετριῶν*. Ὅπου δὲ ἡ προσθήκη πρὸς διάκρισιν δὲν σημειοῦται ἐκείνη μὲν γράφεται ἁπλῶς Δίκαια, αὕτη δὲ διὰ τοῦ ἐθνικοῦ Δικαιοπολῖται. Ἔχουσι δὲ ἀμφότεραι καὶ διάφορον τύπον νομισμάτων.

Ὁ Πλίνιος ἔτι (4.17 καὶ 4.18) ἀναφέρει δύο Δικαίας, μίαν Θρᾳκικὴν καὶ μίαν Μακεδονικήν.

Πολλὰ ἐγράφησαν πρὸς καθορισμὸν τῆς θέσεως τῆς Δικαιοπόλεως τῶν Ἐρετριῶν, ἀλλ' οὐδεὶς τῶν ἀσχοληθέντων κατέληξεν εἰς ἀναμφισβήτητον πόρισμα. Ἐκ τῶν λόγων μόνον τοῦ Πλινίου ὁρμώμενος ὁ Koehler ὁ παρὰ πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐξακριβώσας καὶ σχολιάσας τὰς ἐπιγραφὰς τῶν καταλόγων τῶν φόρων, τοποθετεῖ τὴν Δικαιόπολιν ἐν τῇ Πιερίᾳ, ἐν τῷ Θερμαϊκῷ κόλπῳ, παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πύδναν. Ὁπωσδήποτε ὅμως τὸ ζήτημα δεῖται ἔτι ἐξετάσεως. Ἡ πόλις αὕτη βεβαίως ἦτο παράλιος, ὡς ὀρθῶς ἀναφέρει ὁ J. P. Six (The nomismatic chr. Τόμ. 15, σελ. 97). Ἦτο δὲ καὶ πλουσιωτέρα τῆς παρὰ τὰ Ἄβδηρα Δικαίας, διότι αὕτη μὲν κατέβαλλε φόρον 50 δραχμῶν, ἐκείνη δὲ 100.

Μετὰ τὴν παρέκβασιν ταύτην, ἃς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Βιστονίδα. Ὁ Πλίνιος ἐνταῦθα ἀναφέρει καὶ πόλιν Tirida, ἔνθα εὑρίσκοντο οἱ ἀνθρωποφάγοι ἵπποι τοῦ Διομήδους. ἴσως δὲ εἶνε ἡ αὐτὴ πρὸς τὸ Stabubum Diomedes τοῦ Ὁδοιπορικοῦ τοῦ Ἀντωνίνου (331.5.). Ἀναφέρει δ' ἔτι καὶ τόπον *Παρθένιον*, ὁ δὲ Στέφανος ὁ Βυζάντιος πόλιν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο.

Ἑτέρα πόλις παράλιος ἐνταῦθα ἦτο τὰ *Ἄβδηρα*, κτίσμα ἀποίκων τῆς Τέω, κειμένη παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Βουλούστρα, ἀπέναντι τῆς Δικαίας πρὸς Δ. Τὰ Ἄβδηρα ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν ὠνομάζοντο Πολύστυλον, τιμώμενα καὶ διὰ θρόνου ἐπισκοπικοῦ, μνημονευομένου ἔτι ἀπὸ τοῦ 879. (Καντακ. 2.226. Ὅρα καὶ Parthey Ἱεροκλ. Συνέκδ. ἐν πίνακι).

Ὁ Σκύλαξ (67) παρὰ τὰ Ἄβδηρα μνημονεύει ὅτι ἔρρεεν ὁ ποταμὸς *Κούδητος* παρ' οὐδενὸς ἄλλου τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἀναφερόμενος. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶνε ὁ *Κοσσινίτης* τοῦ Αἰλιανοῦ (Περὶ ζῴων 15.25) γράφοντος ὅτι ἐκδίδει εἰς τὴν τῶν Ἀβδηριτῶν χώραν, καὶ ἀναλίσκεται εἰς τὴν Βιστονικὴν λίμνην, καὶ ὅτι οἱ πίνοντες ἐξ αὐτοῦ ἵπποι ἀπεθηριοῦντο. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶνε ὁ νῦν ὀνομαζόμενος ποταμὸς τῆς Ξάνθης, τουρκιστὶ Σκιτζὲ-Δερεσί, πηγάζων ἐκ τῶν μεσημβρινῶν πλευρῶν τῆς Ῥοδόπης καὶ διερχόμενος πρὸς Α τῆς Ξάνθης καὶ τοῦ Γένιτζε, παρὰ δὲ τὰ Ἄβδηρα χυνόμενος εἰς τὸν κόλπον Λάγο, κατακλύζων πᾶσαν τὴν πρὸς Δ τῆς Βιστονίδος χώραν. Ὁ ποταμὸς δὲ οὗτος ἀφ' ἑνὸς καὶ ὁ Νέστος ἀφ' ἑτέρου, ἄλλας ἔχων τὸ πάλαι ἐκβολάς, μᾶλλον πρὸς Α, κατέκλυσαν τὴν πόλιν τῶν Ἀβδήρων. Καθ' Ἡρόδοτον (7.126) ὁ Νέστος ἔρρεε δι' Ἀβδήρων. Ὁ Κοσσινίτης εἰς τὸ Ὁδοιπορικὸν τοῦ Ἀντωνίνου γράφεται Cosinto.

Ποῦ ἔκειτο ὁ τόπος Παρθένιον καὶ ἡ Tirida τοῦ Πλινίου ἢ Stabulnm Diomedes ἄγνωστον. Ἐκ τῶν περιηγηθέντων ὀλίγων ξένων σοφῶν τὰ μέρη ταῦτα ἱκανῶς διελευκάνθησαν θέσεις ἀρχαίων πόλεων, ἀλλὰ πλεῖστα ὅσα μένουσιν ἔτι ἀμφίβολα.

Ἄγνωστος ἔτι διατελεῖ ἡ θέσις πολλῶν κατὰ τὰ μέρη ταῦτα Βυζαντινῶν πόλεων. Εἶνε δέ πως δύσκολον ἄνευ αὐτοψίας τῶν τόπων, καὶ τῆς σπουδῆς τῶν κατὰ τόπους γεωγραφικῶν ὀνομάτων, καὶ τῶν σωζομένων μνημείων, νὰ ἀποφανθῇ τις περὶ τῆς θέσεως πόλεων, ὧν μόνον τὸ ὄνομα εἶνε γνωστόν, πολὺ δὲ ἧσσον περὶ τῶν περὶ τὴν Βιστονίδα χωρῶν, αἵτινες μετέβαλλον πολλάκις ὄψιν ἐκ τῶν καταλύσεων τῶν ποταμῶν καὶ τῆς ἰλύος, ἣν ἐπεσώρευσαν διὰ τοῦ χρόνου. Ὁ Θεόφραστος (Φυτ. Ἱστ. 3.3) λέγει ὅτι ὁ Νέστος ἢ ὁ Νέσος, ὡς οὗτος γράφει, τοσαύτην ὕλην παρασύρει, ὥστε μετὰ τρία ἔτη φύονται δένδρα ἐπ' αὐτῆς.

Οὐχ ἧττον μετά τινος θετικότητος δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι πρὸς τὰ βόρεια τῆς λίμνης, ἔνθα κεῖται τὸ φρούριον Μπουροῦ Καλεσί, ἔκειτο ἡ Βυζαντινὴ πόλις *Πορου* (ἡ) ἢ *Πόροι*, (ὁ *Πόρων* ἐπίσκοπος), πόλις Βυζαντινή, οὖσα καὶ ἐπισκοπή περὶ ἧς ὁ Καντακουζηνὸς (2.28) λέγει ὅτι ἦτο παράλιον τῆς Θρᾴκης μέρος καταντικρὺ Κουμουτζηνῶν, τῆς νῦν Γκιουμουρτζίνας. Τὸ ὄνομα τῆς ἐπισκοπῆς Πόρων ἀπαντᾷ ἔτι ἀπὸ τῆς 9ης

μ. Χ. ἑκατοντ. ἐν συνοδικαῖς πράξεσιν. Ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς παραλιμναίου ταύτης πόλεως ἐλήφθη καὶ τὸ τῆς λίμνης ἀναμριβόλως, καλουμένης ὡς εἴδομεν Μπουροῦς.

Ὁ κόλπος οὗτος καὶ ἡ λίμνη, καὶ ἐν γένει τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Νέστου ὑπὸ στρατηγηματικὴν ἔποψιν εἶνε σπουδαιότατα σημεῖα τῆς Θρᾴκης, παρέχοντα πᾶσαν εὐκολίαν πρὸς ἀποβάσεις διὰ θαλάσσης· καὶ εἰς τὰ περὶξ τῶν Ἀβδήρων ἐπίνεια, ὡς γράφει ὁ Νικηφ. Γρηγορᾶς, πολλάκις κατέπλευσαν στόλοι κατακτητῶν. Πρὸς Β τῆς λίμνης δὲ διήρχετο ἡ μεγάλη ῥωμαϊκὴ ὁδὸς Ἐγνατία ἡ ἀπὸ τῆς Ἀπολλωνίας καὶ τοῦ Δυρραχίου ἀρχομένη καὶ καταλήγουσα εἰς Θεσσαλονίκην καὶ ἐντεῦθεν εἰς Βυζάντιον, βεβηματισμένη κατὰ μίλιον καὶ κατεστηλωμένη.

Ἐν γένει δὲ εἰπεῖν τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Νέστου, εἰς ὃ ἀνήκει ὁ κόλπος Λάγο εἶνε ὁ μεταξὺ Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας ἰσχυρότατος προμαχών. Ὁ περιηγητὴς Paul Lucas (1715) ἀναφέρει ὅτι ἐκ τοῦ πρὸς Β τῆς λίμνης φρουρίου τεῖχος παχὺ ἐξετείνετο μέχρι τοῦ παρακειμένου ὄρους, ἐφ' οὗ ἐφαίνοντο τὰ ἴχνη ἑτέρου φρουρίου, ὅπερ ὠνομάζετο Βουροῦ Καλέ, ἔργον ῥωμαϊκὸν ἢ Βυζαντινόν. Ἀλλὰ καὶ ἐκ Καβάλας (Χριστουπόλεως) τεῖχος ἀρχόμενον διῆκεν ἀπὸ θαλάσσης μέχρι τῆς τοῦ παρακειμένου ὄρους ἀκρωνυχίας κτισθὲν ὑπὸ Ἀνδρονίκου (1307), θέλοντος νὰ καταστήσῃ ἀπόρευτον τὴν ἐκ Θρᾴκης εἰς Μακεδονίαν καὶ τἀνάπαλιν ὁδὸν (Νικηφ. Γρηγορᾶς 7.6). Ἐν τοῖς βυζαντινοῖς δὲ συγγραφεῦσι συνεχῶς γίνεται χρῆσις καὶ τῆς ῥήσεως «Τὰ Στενὰ τῆς Χριστουπόλεως».

Ἡ λίμνη Βιστονίς, ἢ Μπουροῦ, ὡς εἴπομεν, καλουμένη σήμερον, εἶνε ἐν τῶν πλουσιωτάτων ἰχθυοτροφείων τῆς Τουρκίας, ὑπαγόμενον εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς διοικήσεως Γκιουμουρτζίνας. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὡς γράφει ὁ Ἀθήναιος, ἐφημίζοντο οἱ κεστροεῖς αὐτῆς (εἶδος κεφάλου) ἁλισκόμενοι περὶ τὰ Ἄβδηρα, καθὼς καὶ αἱ σηπίαι Ἀβδήρων καὶ Μαρωνείας.

Καὶ ὁ Ἀριστοτέλης (Περὶ τὰ ζῷα ἱστορ. 8. 13) γράφει ὅτι ἐν τῇ Βιστονίδι λίμνῃ ὑπῆρχον τὰ πλεῖστα γένη τῶν ἰχθύων. Ἀλλὰ καὶ νῦν φημίζονται οἱ ἰχθῦς τῆς Μπουροῦς καὶ τετράστιχον φέρεται τὸ ἑξῆς:

Νὰ φαῖς ψάρι τῆς Μπουροῦς
Νὰ πιῇς κρασὶ τῆς Ξάνθης
Καὶ νὰ φιλήσῃς Ξανθιανή
Ποτὲ νὰ μὴ ξεχάσῃς.

Ἐπίσης δὲ καὶ ἡ περὶ τὴν λίμνην χώρα ἕνεκα τῶν νομῶν, ἃς περιέχει εἶνε τὰ μάλα ἱππότροφος, καὶ ἐν Γκιουμουρτζίνῃ γίνεται ἐμπόριον ἵππων, καὶ εἰδικὴ ἀγορὰ ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ Ἀτ-Παζάρ. Μετὰ τῆς χώρας δὲ ταύτης τῶν Βιστόνων συνδέεται καὶ τὸ ὄγδοον ἆθλον τοῦ Ἡρακλέους ἁρπάσαντος ἀπὸ τοῦ Διομήδους βασιλέως τῶν Βιστόνων τοὺς ἀνθρωποφάγους αὐτοῦ ἵππους καὶ φονεύσαντος αὐτόν.

Ἐφημίζοντο δὲ καὶ οἱ οἶνοι τῶν τόπων τούτων. Ὁ Ὅμηρος ἐκθειάζει τὸν οἶνον τῶν Κικόνων γείτονος λαοῦ τῶν Βιστόνων, οἰκούντων τὴν περὶ Μαρώνειαν χώραν. Ἐπίσης δὲ καὶ ὁ Πλίνιος (14.4) μνημονεύει τὸ ἐξαίρετον τοῦ Μαρωνείτου οἴνου, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων φήμην αὐτοῦ.

Οἱ γεωγραφικοὶ πίνακες τοῦ Ὀρτελίου τὸν κόλπον Καραγὰτζ ὀνομάζουσι Golfo di Asprosa ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἄσπρου, τοῦ ἀπέναντι τῆς Θάσου, ὅπερ καὶ Ἀσπρηρόζα ἄλλοι ὀνομάζουσι. Τὸ αὐτὸ ὄνομα δίδει καὶ ὁ Κορονέλλη· ὁ δὲ Jacopo Gastaldo χαρτογράφος τῆς 16 ἑκατονταετηρίδος σημειοῖ καὶ πόλιν Asprosa(?)

Ἐν τῇ συντόμῳ ταύτῃ περιγραφῇ, ἣν ἔγραψα ἔχων ὑπ' ὄψιν γεωγραφικοὺς πίνακας καὶ συγγράμματα εὐρωπαίων περιηγητῶν καὶ μικρὰν μονογραφίαν σύντομον περὶ τῆς ἐπαρχίας Μαρωνείας ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν γεγραμμένην ὑπὸ Κ. Μελυρρίτου, πολλὰ παρέλιπον· ἂν δὲ δὲν προετιθέμην νὰ γράψω περὶ τῆς ἰταλικῆς καταγωγῆς τοῦ ὀνόματος Λαγὸ δὲν ἤθελον ἐπιχειρήσει νὰ δημοσιεύσω τόσον ἀτελὲς φρόντισμα τῶν περὶ τὴν Βιστονίδα τόπων. Ἂν τὸ ἔπραξα, τὸ ἔπραξα μόνον καὶ μόνον ὅπως δώσω ἀφορμὴν εἴς τινα τῶν λογίων Θρᾳκῶν νὰ ἀσχοληθῇ συστηματικώτερον εἰς τὴν χωρογραφίαν τῆς μεσημβρινῆς Θρᾴκης καὶ ἀνεύρῃ τὰς θέσεις πολλῶν πόλεων τῆς Βυζαντινῆς ἰδίως ἱστορίας, ὧν τὸ ὄνομα μόνον γνωρίζομεν. Τοιαύτη ἐργασία πληροῦσα τοὺς ὅρους κατ' ἐπιστήμην ἐρεύνης θὰ ἐπικροτηθῇ παρὰ πάντων. Εἶνε δὲ ἐκ τῶν μᾶλλον ἀναμενομένων ἔργων ἑλληνικοῦ καλάμου. Ἐγένοντο, εἶνε ἀληθές, ἐπὶ τῶν μερῶν τούτων ἱκαναὶ ἐργασίαι μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ δὲν ἀρκοῦσι· πλεῖστα ὅσα κενὰ ὑπελείφθησαν· ὑπάρχει δὲ ἀνάγκη εὐρυτέρας σπουδῆς τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν κατοίκων τῆς παλαιφάτου ταύτης γῆς τῆς Θρᾴκης.

Α ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΗΧΩ

— Καὶ ποῦ θέλεις λοιπὸν νὰ ὑπάγωμεν καὶ ἡμεῖς, κύριε Ἑαυτέ μου; Κατὰ τὴν Ἀκρόπολιν ὅπου ἑορτάζουν τὰ Παναθήναια, ἢ εἰς τὰ Μέγαρα, ὅπου χορεύουν τὴν Τράταν; Εἶνε τὸ Πάσχα ἡ λαϊκή, ἡ ἐθνικὴ ἑορτή, ἡ ἑορτὴ τῆς ὑπαιθρίου χαρᾶς. Ἂν ἡμεῖς ἤμεθα ἀνίκανοι τώρα πλέον νὰ διασκεδάσωμεν, ἃς ὑπάγωμεν τοὐλάχιστον νὰ ἴδωμεν διασκεδάζοντας τοὺς ἄλλους. Εἶνε ὡραῖον τὸ θέαμα ἡλίου ἐαρινοῦ,

ἑορτασίμου, φωτίζοντος λαὸν πολυθόρυβον καὶ πολυποίκιλον, μυρμηκιῶντα ἐπὶ ἐκτάσεως εὐρείας, μὲ χλοερὰ καὶ ἀνθισμένα κράσπεδα.

—Ναί, ἀλλὰ δὲν μᾶρέσουν τὰ Παναθήναιάσου. Εἶνε λείψανον οἰκτρὸν ἑορτῆς παρακμαζούσης. Ἐξέλιπε τὸ ἀληθῶς πάνδημον τὸ ὁποῖον τὴν ἐχαρακτήριζεν εἰς παλαιοτέρους καιρούς, ὅταν ἐλάμβανε μέρος καὶ ὁ Ὅθων, ὡς ὁ πρῶτος τῶν Ἀθηναίων. Ἔπειτα φέρουν ἐν ἀρχαῖον πομπῶδες καὶ ἐπιδεικτικὸν ἔνομα, τὸ ὁποῖον συντείνει εἰς τὸ νἀναδεικνύῃ τὴν πτωχείαν των καὶ ναὐξάνῃ τὴν ἀντιπάθειάν μου κοινὴν πρὸς ὅ,τι προβάλλει ἐκ προθέσεως ἢ μὴ τῆς λέξεως τὴν ἠχηρὰν πομπὴν εἰς τὴν ἔλλειψιν πραγματικῆς σημασίας. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου δὲν εἶνε διόλου παρήγορος, εἰς ἐμὲ τοὐλάχιστον, ἡ θέα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ παρὰ τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας δόξης τῶν Ἑλλήνων. Οἱ νάνοι ἀντιπαραβάλλονται μηδαμινοὶ πρὸ τῶν ἔργων τῶν γιγάντων. Οἱ στύλοι ἐκεῖνοι οἱ ἀθάνατοι ὑψοῦνται νομίζεις ὑπερνεφεῖς καὶ αὐτοὶ εἰς τοὺς πόδας των, ἄσχετοι, ξένοι, μὲ πολλὰς μόνον ἀξιώσεις, σμικρύνονται ἕως οὗ χαθῶσιν ὑπὸ τὴν γῆν· ἀποφεύγω ὅ,τι κινεῖ τὴν ἀπαισιοδοξίαν μου καὶ τίποτε δὲν τὴν κινεῖ περισσότερον . . .

— Εἰμποροῦσε κανεὶς νὰ ἔλεγε καὶ τἀκριβῶς ἐναντία, ὅπως συμβαίνει πάντοτε προκειμένου περὶ ὑποκειμενικῶν ἐντυπώσεων. Ἀλλὰ δὲν πειράζει. Ἂς ὑπάγωμεν μόνον εἰς τὰ Μέγαρα. Ἐκεῖ πηγαίνουν οἱ ἐκλεκτοί, ὁ καλὸς κόσμος, οἱ ξένοι καὶ βλέπω ὅτι εἶσαι ὀλίγον ματαιόδοξος. Δὲν εἴμεθα Ἀθηναῖοι; δὲν μᾶς λέγουν παρισινοὺς τῆς Ἀνατολῆς; δὲν φορεῦμεν γάντια καὶ ὑψηλὰ φωκόλ; Διατί λοιπὸν δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα μὲ τὰς διόπτρας μας ἀπὸ σκοπιᾶς, ὡς οἱ ξένοι, νὰ ἐντρυφήσωμεν εἰς τὸ θέαμα τῆς ἑορτῆς τοῦ λαοῦ, τοῦ ἀμιγοῦς καὶ γνησίου ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν καταδεχόμεθα πλέον νἀνήκωμεν; . . . Καὶ πρῶτον ἂς φροντίσωμεν περὶ καλῆς συντροφιᾶς, ἂν καὶ εἶνε ἐγωιστικώτατον τὸ κίνημα. Τοὺς καλοὺς φίλους τοὺς ἐνθυμούμεθα ὅταν τρέχωμεν τὸν κίνδυνον νὰ πλήξωμεν πουθενά,—ποῖος ἐνθυμεῖται κανένα ὅταν πρόκηται νὰ ὑπάγῃ ἔξαφνα εἰς ἐρωτικὴν συνέντευξιν;— εἶνε δὲ βεβαιότατον ὅτι θὰ τὴν ἐπαθαίναμεν εἰς τὰ Μέγαρα μόνοι ἐκεῖ μεταξὺ ξένων καὶ ἀγνώστων... Τέλος πάντων! ἐστρατολογήσαμεν δυὸ-τρεῖς καὶ συνεφωνήσαμεν νὰ εὑρεθῶμεν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ Σιδηροδρόμου τὴν πρωΐαν τῆς Τρίτης. Εἶνε τὸ γενικὸν συνεντευκτήριον. Ἐδῶ κομψευόμενοι Ἀθηναῖοι, ἐκεῖ περιηγηταὶ μὲ παραδόξους ἐνδυμασίας, ἐδῶ φοιτηταὶ χάσαντες τὰ νερά των, ἐδῶ δημοσιογράφοι, ἐδῶ οἰκογένειαι Παραδαρμένων, ἐδῶ παιδαγωγοὶ ἑλβετίδες μὲ τὰ μικρὰ καί . . . μὲ τὰ μεγάλα. Τύρβη καὶ συνωστισμός. Σκέπτεται κανεὶς καὶ παρηγορεῖται ὅτι θὰ ἔχῃ συντροφιὰν ἐκεῖ τόσον κόσμον, τόσους γνωρίμους, χωρὶς νὰ λογαριάζῃ ὅσους ἔφυγον ἐνωρίτερα ἢ μετέβαινον διὰ θαλάσσης. Μοῦ ἀρέσει ἡ κινητοποίησις αὐτὴ τῶν Ἀθηνῶν μας. Ὡραία ἔπειτα ἡ ἡμέρα, καλὴ ἡ ἐποχὴ καὶ τὸ ταξείδιον σύντομον, μὲ ἐξαισίας εἰκόνας, καὶ τελειόνον εὐθὺς ὡς ἀρχίσῃ νὰ σὲ κουράζῃ ὁ Σιδηρόδρομος. Θ' ἀφήσωμεν ταχέως ὄπισθέν μας τὸ ἰοστέφανον ἄστυ, τὸ ὁποῖον θὰ θαυμάσωμεν μακρόθεν ὡς ἐν πανοράματι λάμπον ὑπὸ τὸν ἥλιον καὶ μετ' ὀλίγον θὰ θεωρῶμεν τὴν θάλασσαν τῆς Σαλαμῖνος, τὴν γλαυκὴν ἄπτυχον συνδόνα, τὴν ἐστρωμένην σεμνῶς ἀπ' αἰώνων ἐπὶ τῶν τροπαίων τῆς ἐνδόξου ναυμαχίας.

*

Ἰδοὺ τὰ Μέγαρα. Ἡ ἀμφιθεατρικὴ πολίχνη μὲ τοὺς οἰκίσκους της, τοὺς ἀναρριχωμένους μετὰ κόπου ἐπὶ τοῦ μικροῦ λόφου, μᾶς βλέπει καὶ μειδιᾷ. Ἀπὸ τοῦ Σταθμοῦ ὅπου ἐκχυνόμεθα ἐν βοῇ μέχρι τῆς μικρᾶς πλατείας, ὅπου ἡ πολυπληθὴς συνάθροισις, τὸ διάστημα εἶνε μικρόν. Ἰδοὺ ὁ χῶρος ὅπου θὰ μείνωμεν ἐπὶ ὥρας. Ἔχομεν ὄρεξιν καὶ ἀνάγκην ἑνὸς περιπάτου ἀνὰ τὴν πολίχνην, τὸν ὁποῖον θὰ κάμωμεν πρὸ τοῦ φαγητοῦ. Ἀνερχόμεθα σκολιὰς καὶ ἀνάντεις ὁδούς, ὄχι πολὺ καθαράς, μὲ ἴχνη ἐδῶ κ' ἐκεῖ πλακοστρωσίας. Οἱ γενικῶς πτωχοὶ καὶ ἄξεστοι οἰκίσκοι τοῦ ἐσωτερικοῦ, δεικνύοντες λίθους καὶ πλίνθους γυμνάς, μὲ τὰ μικρὰ παράθυρα καὶ τοὺς ξυλίνους ἐξώστας, εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔρημοι. Ἐδῶ καμμία γραῖα κ' ἐκεῖ κανὲν παιδίον. Τὰς βλέπομεν οἱ παρεπίδημοι ἀθηναῖοι μεθ' οἷου αἰσθήματος καὶ καλύδας καστόρων. Νομίζομεν ὅτι ἀπὸ τὰς ὀπάς των θὰ ἐκπηδήσωσιν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ὄντα τερατώδη μὲ ὁρμὰς αἱμοχαρεῖς. Πόσον βασανιστικὴ γίνεται καμμίαν φορὰν ἡ φαντασία . . . Καὶ ἐν τούτοις εἶνε κατοικίαι ἀνθρώπων καὶ μάλιστα ἐκλογέων, συνταγματικῶν πολιτῶν ἴσων πρὸς ὅλους ἡμᾶς, τῶν ὁποίων μίαν φορὰν, τῷ καιρῷ τῆς εὐρείας περιφερείας, ἐξελιπάρησε τὰς ψήφους καὶ εἷς ἐκ τῆς συντροφιᾶς μας...

Ἐπεστρέψαμεν, ἐκακοφάγαμεν, ἐκαλοπληρώσαμεν. Ἡ Πλατεῖα εἶχεν ἀκόμη περισσότερον κόσμον καὶ ἡ τράτα χορεύεται ζωηρότερα. Ἔχουσιν ἀποτελεσθῇ πέντε-ἓξ ἁλύσεις, τὰς ὁποίας περιστοιχίζουσιν οἱ θεαταὶ περίεργοι. Αἱ νεαραὶ μεγαρίτισσαι μὲ τὰ εὔπλαστα σώματα ἀλλ' ὄχι πάντοτε εὔμορφα πρόσωπα, εἶνε ἐνδεδυμέναι μὲ πολυτέλειαν ἀλλὰ χωρὶς χάριν τὴν ἐγχώριον στολήν. Κρατοῦνται συμπεπλεγμέναι διὰ τῶν βραχιόνων καὶ τοὺς ὀρχηστικοὺς των κυματισμοὺς συνοδεύει ἡ γλυκεῖά των φωνή, μέλπουσα δίστιχα ἐρωτικά. Οἱ ἄνδρες, τὰ παλληκάρια, τὰς βλέπουν χωρὶς νὰ λαμβάνουν μέρος εἰς τὸν χορόν. Μόνον μερικαὶ ἀθηναῖαι φορεῦσι μεγαρίτικα, μὲ πολλὴν χάριν αὐταί, καὶ προστίθενται εἰς τὴν συντροφιαν. Αἱ ἄλλαι, ὁμοῦ μὲ τοὺς ξένους καὶ τοὺς ἐντοπίους περιηγητάς, ἵστανται ἀπὸ μακρὰν καὶ τὰς βλέπουν ὑπὸ τὰς διόπτρας· ὡς ὄντα ἄλλης φυλῆς, ὡς τίποτε ἀγριανθρώπους ἄγοντας ὄχι πάσχα χριστιανικόν, ἀλλ' εἰδώλων ἑορτήν. Αὐτὴ εἶνε ἡ πανήγυρις τῶν Μεγάρων καὶ ἡ περιλάλητος τράτα. Πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ἀπαγορεύονται αὐστηρῶς τὰ χειροκροτήματα καὶ ὅτι εἷς διπλωματικὸς χειροκροτήσας μίαν χορεύτριαν, ὄχι ἐκ τῶν αὐτοχθόνων βέβαια, ἠπειλήθη νὰ μαθηθῇ τρίχα-τρίχα τὸν ἄλλως πολύτριχον μύστακα, ὑπὸ ἀρειμανίου καὶ καθὼς φαίνεται ὑπομονητικωτάτου μεγαρίτου.

Καὶ οἱ φωτογραφικοὶ φακοὶ εἰς ἐνέργειαν καὶ αἱ μολυβδίδες καὶ τὰ σημειωματάρια καὶ πρὸ πάντων οἱ ἐγκέφαλοι οἱ δεχόμενοι τὰ περισσότερα καὶ μᾶλλον ζωηρὰ σχεδιάσματα. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἔχουν τόσα νὰ ἐπιδείξουν καὶ νὰ γράψουν καὶ νὰ διηγηθοῦν οἱ

ἐπισκέπται! Θὰ γεμίσουν λευκώματα καὶ στῆλαι ἐφημερίδων. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ ὁ συρμὸς καὶ αὐτὰ ὑφιστάμεθα πρὸς χάριν του. Διότι, ἐπαναλαμβάνω, δὲν ἔχουν τίποτε τὸ ἔκτακτον καὶ ἱκανοποιητικὸν αὐτὰ καθεαυτὰ τὰ Μέγαρα, οὔτε ἡ πανήγυρίς των. Ἐκ τῆς λαμπρᾶς ἀρχαιότητος δὲν ἀπομένει παρὰ τὸ ὄνομα καὶ ἴσως ἡ ἐνδυμασία τῶν παιδιῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἀρκετὰ εἴδαμεν, ὅπως ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος, ἀτυχέστερα πράγματι τῶν προβάτων. Ἡ δὲ πανήγυρις ἀποτελεῖται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὴν τράταν, ἡ ὁποία μεθ' ὅλα τὰ ἐγκώμια καὶ τὰς συσχετίσεις τὰς ὁποίας κάμνουν οἱ ἀρχαιομανεῖς, μοὶ φαίνεται ὄρχησις ἀκαλαίσθητος, χωρὶς ἔκφρασιν καὶ ἀναξία τόσης σπουδῆς. Καὶ θὰ ἦτο βάσανος δι' ἐμὲ ἡ ἐπὶ μακρότερον θέα της, ἂν δὲν εἶχα συντροφιὰν καλὴν καὶ τὸ κυριώτερον ὁμόφρονα, μετὰ τῆς ὁποίας ἀπεσύρθην μετ' ὀλίγον εἰς δυσέρευτον σκιάν, ὅπου ἐξήντλησα τὰ σιγάρα μου καὶ τὴν φλυαρίαν μου, περιμένων τὴν ὥραν τῆς ἐπιβιβάσεως εἰς τὴν ἔκτακτον ἁμαξοστοιχίαν.

*

Φερόμεθα ὁλοταχῶς πρὸς τὰς Ἀθήνας. Ὁ ἀτμὸς ὑπηρετεῖ τὸν πόθον μας ἐντελέστατα. Διερχόμεθα διὰ τῶν αὐτῶν τοπίων, ἀμαυρουμένων βαθμηδὸν ἐφ' ὅσον πλησιάζομεν καὶ μυρωμένων ἀπὸ τὰς ἀγριοδιολέττας. Εἶνε ἑσπέρα πλέον προχωρημένη ὅταν φθάνωμεν εἰς τὸν τελευταῖον σταθμόν. Τί παράδοξοι φύσεις ποῦ εἴμεθα! Ὀλίγας ὥρας μόνον ἐλείψαμεν καὶ ὅμως ἐπατήσαμεν μετὰ συγκινήσεως τὸν κονιορτὸν τῶν Ἀθηνῶν μας καὶ ἐπανεῖδαμεν μετ' ἀγάπης τοὺς φανοὺς τοῦ φωταερίου καὶ τὴν μεγάλην παράταξιν τῶν ἀναμενουσῶν ἁμαξῶν . . .

Αὐτὰ εἴδαμεν καὶ ἐπάθαμεν πέρυσι καὶ προπέρυσι. Ἀλλ' ἐφέτος — πρέπει νὰ ἦμαι εἰλικρινής — ὁ κύριος Ἑαυτός μου δὲν μετέβη εἰς τὰ Μέγαρα.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

ΤΑ ΕΝ ΚΛΩΒΟΙΣ ΠΤΗΝΑ[1]

ΤΟ ΚΑΝΑΡΙΝΙΟΝ

Τὸ καναρίνιον εἰσήχθη ἐν Εὐρώπῃ μόλις κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα. Ἔκτοτε τοῦτο ἐνεκλιματίσθη ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς Εὐρώπης· ἐπολλαπλασιάσθη καὶ νῦν τὸ εἶδος τοῦτο ἐπεξετάθη μέχρι τῆς Σιβηρίας. Τὸ κλίμα καὶ ἡ σύζευξις μετ' ἀναλόγων πτηνῶν παρήλλαξαν τὴν πτέρωσιν αὐτοῦ. Τὸ χρῶμα, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἦτο φαιὸν πρασινίζον, παρήλλαξε καθ' ὁλοκληρίαν· ἡ φωνὴ ὅμως οὐδόλως μετεβλήθη.

Κατὰ τὸν παρόντα χρόνον ἡ ἀνατροφὴ τῶν καναρινίων, ἰδίᾳ ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ὁλλανδίᾳ, ἀπασχολεῖ πληθὺν ἀνθρώπων, κερδιζόντων σπουδαῖα ποσά.

Οἱ Ὁλλανδοί, ὧν ὁ οὐρανὸς οὐδόλως ρωτίζεται ὑπὸ λάμποντος ἡλίου, καὶ τὸ κλίμα δὲν διακρίνεται διὰ τὴν γλυκύτητα αὐτοῦ, ἀνατρέφουσιν ἐν ὑπαίθρῳ τὰ καναρίνια καὶ καυχῶνται, ὅτι κατέχουσι τὰ καλλίτερα εἴδη. Ἰδοὺ δὲ πῶς ὁ Ὁλλανδὸς van Mœrsen περιγράφει τὸ πτηνοτροφεῖον αὐτοῦ, ὅπερ κεῖται πλησίον τοῦ Ἀμστελοδάμου.

«Πρὸς τὴν οἰκίαν μου συνέχεται ἀγρὸς κατάφυτος δενδρυλλίων παντὸς εἴδους καλλιεργουμένων μετὰ πάσης τῆς ἀπαιτουμένης φροντίδος. Τὸ δάσος τοῦτο τῶν δενδρυλλίων ἐκτείνεται πέριξ τοῦ οἴκου. Ἀριστερᾷ, ἀμέσως μετὰ τὸν κῆπον ἐν ᾧ καλλιεργοῦνται ἄνθη καὶ ἔν τινι γωνίᾳ καλῶς προφυλαγμένη, εὕρηται δεξαμενὴ ὕδατος σκιαζομένη ὑπὸ τῶν δένδρων, πέριξ τῆς ὁποίας συναθροίζονται τὰ πτηνὰ ἀπολαύοντα τῆς δροσερότητος.

Τὰ καναρίνια βιοῦσιν ἡμέραν καὶ νύκτα ἐντελῶς ἐλεύθερα ἐν τῷ παραδείσῳ τούτῳ· πηγνύουσι τὰς νεοττιάς των, ἐπωάζουσι τὰ ὠά των, ἀνατρέφουσι τοὺς νεοσσούς, παίζουσι, μινύρονται».

Ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι τὸ καναρίνιον δὲν ἐπιζητεῖ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ μέρος, ἐν ᾧ εὑρίσκει τὴν τροφὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ὅπως κατορθώσῃ τις οὕτω ν' ἀναθρέψῃ καναρίνια, πρέπει νὰ ἔχῃ κτῆμα ἐκτεταμένον ἀπομεμονωμένον, ἵνα μὴ τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἀνατρεφόμενα μεταβαίνωσιν εἰς τὰ κτήματα τοῦ γείτονος καὶ συλλαμβάνωνται παρ' αὐτοῦ.

Προσθέσωμεν, ὅπως καταλήξωμεν τὴν μονογραφίαν ταύτην τοῦ κατοικιδίου καναρινίου, ὅτι ἡ ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας διαβίωσις ὑπὸ τὸν ἡμέτερον οὐρανόν, κατέστησε τοιαύτην τὴν σωματικὴν εὐεξίαν, ὥστε νὰ δύναται νὰ ὑπομένῃ, οὐδόλως πάσχον, πᾶσαν θερμοκρασίαν. Ἀγαπᾷ τὸν ἀέρα καὶ τὸ φῶς· καὶ ἂν θέλῃ τις ν' ἀκούσῃ τοῦ ᾄσματός του, ἀρκεῖ νὰ τὸ θέσῃ εἰς τὸ παράθυρον.

Καὶ κατ' αὐτὰς τὰς ψυχρὰς τοῦ χειμῶνος ἡμέρας, ἅμα τεθῇ ἐκτὸς παραθύρου, ἀντὶ νὰ περισυλλεγῇ καὶ συσφαιρωθῇ, ἄρχεται ᾄδον, τόσῳ ἀρέσκεται ἀναπνέον καθαρὸν ἀέρα.

Τροφή.

Ὡς πάντοτε ἡ ἁπλουστέρα τροφὴ εἶναι καὶ ἡ μᾶλλον ὑγιεινή. Τροφαὶ ἐρεθιστικαί, ἐξεγείρουσι τὰς θηλείας καὶ ὠθοῦσι ταύτας εἰς ὠοτοκίαν. Τότε συμβαίνει, ἡ μία ἐπώασις νὰ διαδέχηται τὴν ἄλλην ἐν μικρῷ χρονικῷ διαστήματι, καὶ αἱ μητέρες καταγινόμεναι εἰς τὴν κατασκευὴν νέας νεοττιᾶς, ἐγκαταλείπουσι τοὺς νεοσσούς των προτοῦ τελείως ἀναπτυχθῶσι. Τὰ καναρίνια δύνανται νὰ τραφῶσι καταλληλότερον διὰ κόκκων ἐλαιοκράμβης βεβρεγμένης ἐν ὕδατι καὶ διὰ κέγχρου (κεχρὶ κοινῶς). Εἰς ταῦτα προστίθεται ἄρτος βεβρεγμένος· τινὲς μάλιστα διαβρέχουσι τοῦτον διὰ γάλακτος· ἐν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει πρέπει πρότερον νὰ βράζηται τὸ γάλα πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ζυμώσεως. Ὅταν εἶναι νεαρὰ τὰ καναρίνια, καὶ τότε μόνον, εἶναι καλὸν νὰ δίδῃ τις εἰς αὐτὰ ὀλίγην λέκυθον (κρόκον ὠοῦ) καὶ κόκ-

1 Ἴδε σελ. 149.

κους κανάβεως (καναβουρίου) τεθραυσμένους.

Κατὰ τὰς ἐποχὰς εἰς τὴν τροφὴν ταύτην προστίθεται φύλλον θρίδακος (μαρουλίου), ἀνδράχνης (ἀνδράκλας), τεμάχιον μήλου, ἀπίου, σύκου καὶ ἄλλου γλυκέος καρποῦ, ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν ὀλίγη ὄρυζα ἐξογκωθεῖσα καὶ ἐκραγεῖσα ἐν γάλακτι.

Πολλαπλασιασμός.

Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τις τοῦτον, πρέπει νὰ ἐκλέγῃ καναρίνια ἄρρενα οὐχὶ τόσον παχέα· ἐπίσης αἱ παχεῖαι θήλειαι ἀσθενοῦσι πρὸ ἑκάστου τοκετοῦ, ἀποθνήσκουσι συνήθως, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν τεχθέντα ὡὰ εἴτε δὲν ἐκκολάπτονται εἴτε ἐκκολαπτόμενα δίδουσι νεοσσοὺς μικροτάτους καὶ ἀδυνατωτάτους.

Ὁ θέλων ν' ἀναθρέψῃ καναρίνια ὁδηγεῖται βεβαίως κατὰ τὴν ἀρέσκειάν του, πρέπει ὅμως νὰ παρατηρήσῃ τὰ ἑξῆς:

1) Ὅτι ἐντελῶς πράσινα καναρίνια ἢ φέροντα πρασίνους κηλῖδας, εἶναι μὲν εὔρωστα ἀλλὰ ἔχουσι προδιάθεσιν νὰ φωνῶσιν ἰσχυρῶς.

2) Ὅτι τὰ κίτρινα μελανωπὰ καναρίνια ἢ βαθέως κίτρινα εἶναι εὐαίσθητα καὶ πολὺ ὀλίγον γόνιμα.

3) Ὅτι τὰ ἐρυθροὺς ὀθαλμοὺς ἔχοντα καναρίνια εἶναι ἀδύνατα· καὶ

4) Ὅτι ἂν προτιμᾷ τις τὰ λοροφόρα καναρίνια, πρέπει νὰ προσέξῃ μὴ τυχὸν τὸ λοφίον ἔχῃ καὶ τὴν ἐλαχίστην θέσιν ἐστερημένην πτερῶν, κυρίως ὄπισθεν.

Ἡ ὁλλανδικὴ φυλὴ ἐπιζητεῖται παρὰ πάντων· ἀληθῶς τὰ πτηνὰ ταύτης εἶναι μεγαλήτερα καὶ ἰσχυρώτερα ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου εἶναι μᾶλλον εὐαίσθητα καὶ ᾄδουσιν ὀλιγώτερον.

Πολλαὶ μέθοδοι εἶναι ἐν χρήσει πρὸς σύζευξιν τῶν καναρίων. Τινὲς θέτουσιν ἕνα ἄρρενα μετὰ τριῶν ἢ τεσσάρων θηλειῶν· ἕτεροι συζευγνύουσι ταῦτα κατὰ ζεύγη. Ὁ τελευταῖος οὗτος γάμος εἶναι ὁ μόνον σύμφωνος τῇ φύσει, συγχρόνως δὲ δι' αὐτοῦ ἀπορεύγονται αἱ κακαὶ συνέπειαι τῆς πολυγαμίας. Ὁ ἄρρην, ἀντὶ νὰ βοηθήσῃ τὰς θηλείας, ὅπως κοινῇ ἀναθρέψωσι τὴν οἰκογένειαν αὐτῶν, ἀπαλλάσσεται πάσης φροντίδος ἢ ἐνασχολεῖται μόνον εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν νεοσσῶν τῆς μᾶλλον εὐνοουμένης αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἡ ἐγκαταλειφθεῖσα δυσκόλως μόνη δύναται ν' ἀναθρέψῃ τοὺς νεοσσοὺς αὐτῆς. Πολλάκις ὅμως συμβαίνει τὰ πτηνὰ τὰ ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης νὰ εἶναι καὶ πολυαριθμότερα καὶ καλλίτερα.

Ὅταν πρόκηται νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς ἄρρην διὰ δύο θηλείας, ἐπὶ μακρὸν χρόνον πρὸ τῆς ὥρας τῶν ἐρώτων, ἤτοι πρὸ τοῦ Ἀπριλίου μηνός, εἶναι ἀνάγκη νὰ συνενώσῃ τις τὰς δύο θηλείας ἐν κλωβῷ διαιρουμένῳ διὰ καταπίπτοντος διαφράγματος εἰς δύο διαμερίσματα. Ὅταν τὰ δύο πτηνὰ ἐθισθῶσιν ἐν τῷ κοινῷ βίῳ, ἀπομονοῦσι τὴν μίαν τῶν θηλειῶν μετὰ τοῦ ἄρρενος, ὅταν δ' ἀρχίζῃ νὰ ἐπωάζῃ μεταφέρουσι τὸν ἄρρενα ἐν τῷ ἑτέρῳ νυμφικῷ θαλάμῳ. Μετὰ τὸν τοκετὸν καὶ τῆς δευτέρας νύμφης δύναταί τις ἀνεπιφυλάκτως ν' ἀνοίξῃ τὴν μικρὰν θύραν. Ὁ ἄρρην θὰ ἐπισκέπτηται τὰς θηλείας του, καὶ οὐδεμία ἀντιζηλία θὰ ἐξεγερθῇ.

Νέοι ἄρρενες συζευγνύμενοι μετὰ θηλειῶν μᾶλλον ἡλικιωμένων παράγουσι πλειότερα ἄρρενα ἢ θήλεα τέκνα. Ἡ καλλιτέρα ἐποχὴ ὡς καὶ ἀνωτέρω ἀναφέρομεν διὰ τὴν σύζευξιν εἶναι ὁ Ἀπρίλιος μήν.

Ἐνωρίτερον ἡ ὥρα τοῦ ἔτους εἶναι ἔτι ψυχρὰ καὶ ἡ ἐπώασις δὲν ἐπιτυγχάνει πάντοτε. Ὅταν εἶναι καιρός, θέτει τις εἰς διάθεσιν τοῦ ζεύγους τρίχας βοός, ἵππου, χόρτα, ἔρια κομμένα, πτίλα καὶ πτερά τινα. Ἐὰν ἡ νεοττιὰ εἶναι ἕτοιμος, στρωννύουσι ταύτην κατὰ τὴν ἀρέσκειάν των· ἂν τοὐναντίον ἔχωσιν εἰς τὴν διάθεσίν των μικρὰ δενδρύλλια, ὁδηγούμεναι ὑπὸ τοῦ ὁρμεμφύτου, κατασκευάζουσι ταύτην ὁλόκληρον.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν τικτομένων ὠῶν ποικίλλει. Ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ εἴδους. Ἡ ἐπώασις διαρκεῖ δέκα τρεῖς ἡμέρας. Οἱ νεαροὶ ἄρρενες ἐκ τῆς φωνῆς των διακρίνονται μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας. Ἐὰν θέλῃ τις νὰ ἐκμάθῃ τούτους ν' ᾄδωσι μουσικὰ τεμάχια, πρέπει νὰ τοὺς ἀπομονώσῃ ἐνωρὶς καὶ πεντάκις ἢ ἑξάκις τῆς ἡμέρας ἰδίᾳ τὴν πρωΐαν καὶ τὴν ἑσπέραν, νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὰ τεμάχια, εἴτε διὰ τοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κατεσκευασμένου ὀργάνου, εἴτε διὰ πλαγιαύλου, εἴτε διὰ τοῦ στόματος, ἀλλὰ πάντοτε τὸ αὐτὸ τεμάχιον καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τόνον.

Ἡ θήλεια τοῦ καναρινίου ἀρέσκεται συζευγνυομένη μετὰ ξένων πτηνῶν, κυρίως μετὰ τοῦ πλοκέος, τῆς χλωρίδος (φλῶρος κοινῶς), τῆς ἀκανθυλλίδος (καρδερίνας) πολλάκις καὶ μετὰ τοῦ σπίνου. Ἐκ τῶν διαφόρων τούτων γάμων γεννῶνται μιγάδες ἔχοντες πτέρωσιν ποικιλωτάτου χρωματισμοῦ.

Ν. Χ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ[1]

Δ'. — Σκολειό.

Κι ἀπὸ δῶ μποροῦμε νὰ ποῦμε πῶς ἀρχινῶ τὸ βασανιστήριο ποῦ στρεβλώνει μιὰ καὶ γιὰ πάντα κάθε Ῥωμιόπουλο, ἡ Κόλαση, ποῦ στεγνώνει καὶ ζαρώνει τὸ νοῦ του ὥσπου γίνεται μούμια, μούμια ποῦ βγαίνει κατόπι ἀπὸν κόσμο φασκιωμένη μὲ τὸν πάπυρο τοῦ δασκαλισμοῦ, καὶ στολισμένη μὲ τὰ κουδούνια μιᾶς κορακίστικης γλώσσας, μιᾶς γλώσσας ποῦ δὲν τὴν ἤξερε πρὶ νὰ πάῃ σκολειό, ποῦ τὴ μισόμαθε σὰν τὰ ῥράγκικα, ποῦ δὲν τὴν ἔμαθε ποτὲς κανένας τέλεια, γιατὶ κανένας δὲν ξέρει ποῦθε ἀρχινᾶ καὶ ποῦ τελειώνει, (ἀφοῦ κανένας μήτε τὴ μίλησε), μὰ κι ἂν εἶτανε δυνατὸ νὰ τὴ μάθῃ, δὲ θὰ τοῦ χρησίμευε καὶ πολύ, γιατὶ δὲν ἔχει καὶ τίποτις δικό του νὰ πῇ καὶ νὰ γράψῃ, δὲν τὸν ἔμαθαν νὰ συλλογιέται κατὰ τὰ γραμμένα βιβλία, κι αὐτὰ φτάνει ποῦ γραφήκανε μιὰ φορά.

Βγαίνει λοιπὸν τὸ παλικάρι στὸν κόσμο, κι ἀπὸ τὴν πολλὴ τὴν «παιδεία», σκουντάβει στὸ παραμικρὸ πετραδάκι ποῦ βρεθῇ ἀπάνω στὸ δρόμό του. Δὲ νοιώθει καλὰ ποῦ πατᾶ, — τὴ γεωλογία τὴν ξέρει μοναχὰ ἀπὸ τὸ λεξικὸ πῶς ὑπάρχει. Δὲν πολυαξίζει τὸ ψωμὶ ποῦ τρώει, — τὴ γεωργία τὴν ἔχει γιὰ πρόστυχη τέχνη. Μιὰ σφυρίχτρα δὲν εἶναι ἄξιος νὰ φυσήξῃ. Μιὰ κουκουβάγια δὲν ξέρει νὰ ζωγραφήσῃ. Μιὰ γροθιὰ δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ. Ἕνα πρᾶμα ἔμαθε μοναχά, πῶς «ἀρχὴ Σορίας φόβος Κυρίου». Δηλαδὴ ξέρει πῶς ἐδῶ «ὑπονοεῖται τὸ ἐστί». Αὐτὸ ξέρει, κι αὐτὸ ὄχι πάντα.

Νὰ μᾶς ζήσετε, μαθητάδες καὶ δασκάλοι! Θὰ εἴσαστε κ' οἱ δυό σας γιὰ γέλοια, ἃ δὲν εἴσαστε γιὰ κλάψες! Κι ἂν ἐσεῖς, οἱ «τοῦ Ἕλληνος λόγου ἱεροφάνται» δὲν εἴσαστε καὶ γιὰ κρέμασμα, ποῦ μᾶς πήρετε τὸ γαϊδουράκι καὶ μᾶς τὸ σκεπάσετε μὲ τοῦ λειονταριοῦ τὴν προβειά.

Νὰ μὲ συμπαθήσετε ποῦ ἔχω μερικὰ νὰ σᾶς πῶ. Λίγα λίγα θὰ σᾶς τὰ λέγω. Θὰ σταματῶ κάποτες, καὶ θὰ σᾶς στέλνω τὰ χαιρετίσματά μου. Ἂς γυρίσω τώρα στὴν ἱστορία μου.

Εἴτανε Δεκέβρης μῆνας, τὰ κρούσταλλα κρεμιούνταν ἀπὸ τὶς στέγες τῶν σπιτιῶν σὰ χταπόδια, ὁ βοριᾶς ξύριζε καὶ σπανούς, τὴν ἀναπνοή σου τὴν ἔβλεπες μιὰ πήχη μακριὰ μπροστά σου, οἱ πουλητάδες φωνάζανε στοὺς δρόμους κι ἀπὸ τὸ συνηθισμένο τους πιὸ μεγαλόφωνα, ἴσως νὰ ζεσταθοῦν, καὶ γὼ ἔβγαινα μαζὶ μὲ τὴν Ἀννοῦλα καὶ μὲ τὸ φύλακα στὴ μασκάλη νὰ πάγω Σκολειό. Συμμαζεμὸ δὲν εἶχαν τὰ χεῖλη μου ἀπὸ τὴν πολλὴ τὴ χαρά. Ὅσο γιὰ τὴ μάνα μου, δὲν εἶδα ποτές μου χαρούμενο καὶ περήφανο πρόσωπο σὰν τὶς μακαρίτισσας ἐκείνη τὴν πρωϊνή. Τί εὐκές, τί χαδέματα! Ὡς κ' οἱ γειτόνισσες βγήκανε νὰ δοῦν τὸ καινούριο δασκαλοπαίδι.

Γυρίσαμε μερικοὺς δρόμους, περάσαμε ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ τὰ Τούρκικα, εἴδαμε τὸ σοκάκι ποῦ ἔκλεψαν τὴ Λενιώ, ἀνεβήκαμε τὸν ἀνήφορο, μπήκαμε σὲ μιὰ κόκκινη πόρτα, καὶ βρεθήκαμε στὴν αὐλὴ τοῦ Σκολειοῦ.

Δὲν καλοθυμοῦμαι πῶς μοῦ φάνηκε τὸ Σκολειὸ σὰν τὸ πρωτοείδα. Θυμοῦμαι μοναχὰ πῶς μὲ καθίσανε στὸ πρῶτο πρῶτο θρανί, ποῦ ἔβαζαν τὰ μικρὰ παιδιὰ νὰ σημαδεύουν ψηφιὰ μὲ τὰ δάχτυλά τους ἀπάνω στὸν ἄμμο. Καὶ φώναζε ὁ πρωτόσκολος «Γράψατε τὸ Α», καὶ τὸν κοίταζα μὲ σέβας καὶ μὲ φόβο, σὰν ἀρχιστράτηγο. Ἔπειτα ἐρχόνταν κοντά μου καὶ μοῦδειχτε πῶς νὰ γράφω τὸ Α. Καὶ γὼ πάσκιζα νὰ τὸ γράψω καὶ μοναχός μου. Ποῦ καὶ ποῦ ὅμως κοίταζα καὶ τριγύρω μου. Καὶ κοιτάζοντας ἔτσι, πῆρε τὸ μάτι μου δυὸ παιδιὰ ποῦ στέκουνταν πρὸς τὸν τοῖχο μὲ χέρια σηκωμένα ἴσια πάνω, σὰν νὰ τοὺς εἴχανε γιὰ σταύρωμα. Ξανακοιτάζω, καὶ βλέπω πῶς εἴταν τὰ παστρικόπαιδα ποῦ μοῦ τραγουδοῦσαν τὸ πειραχτικὸ ἐκεῖνο τραγούδι. Ἔχασα τὸ ψηφί μου, καί, ὁ Θεὸς νὰ μὲ συχωρέσῃ, τὸ χάρηκα ποῦ τοὺς ἔβλεπα σ' αὐτὴ τὴν ταπείνωση. Καὶ τόσο τὸ χάρηκα, ποῦ γέλασα. Καὶ βλέποντάς με ὁ πρωτόσκολος ποῦ γελοῦσα ἀντὶς νὰ προσέχω στὸ ψηφί μου, φωνάζει μὲ μιὰ μεγάλη φωνὴ «Προσοχή!» Μὲ τράνταξε ἡ φωνή του. Βούλιαξε ἡ καρδιά μου ἀπὸ τὴν τρομάρα. Σὲ λιγάκι συνέφερα κι ἄρχισα πάλι νὰ γράφω. Καὶ τότε συλλογίστηκα ποῦ νὰ εἶνε ἄραγε ἡ Ἀννοῦλα. Καὶ γυρίζω πίσωθέ μου νὰ δῶ. Καὶ καθὼς ποῦ εἴμουνα γυρισμένος, ἔρχεται ἕνα χτύπημα στὸ κεφάλι μου ποῦ θάρρεψα πῶς ἔπεσε τὸ Σκολειὸ καὶ μὲ πλάκωσε. Γυρίζω, καὶ βλέπω τὸν πρωτόσκολο κοντά μου. Εἴταν αὐτὸς ποῦ μὲ χτύπησε. Ξεχνῶ ἀμέσως τὴν Ἀννοῦλα, τὴ Λενιώ, τὸ φύλακα, τὰ ψηφιά, τοὺς δύο τιμωρημένους στὸν τοῖχο, καὶ σηκώνουμαι καὶ τρέχω πρὸς τὴν πόρτα νὰ φύγω. Ὁ σκοπός μου εἴτανε νὰ πάγω στὴ μάνα μου νὰ τῆς πῶ πῶς στὸ Σκολειὸ *δέρνουνε*, δὲν παίζουν. Μὰ κάποιος πρόφταξε καὶ μ' ἔπιασε, καὶ σὲ λιγάκι μ' ἔσερναν πρὸς τὸ—Δάσκαλο!

Ὁ Δάσκαλος εἴταν ἕνα κοντό, χλωμὸ καὶ γελαζούμενο ἀθρωπάκι. Δὲν εἴταν τοῦ τόπου· μὰ εἴταν καλὸς νησιώτης, καὶ σὰν ἤρχουνταν καμιὰ μάνα νὰ τοῦ πῇ τίποτις γιὰ τὸ παιδί της μιλοῦσε στὴ γλώσσα της, σὰ νὰ μὴν εἴταν ἐκεῖνος ποῦ δίδασκε τὴν κορακίστικη γλῶσσα.

Παράδινε τὴ γεωγραφία σὰ μ' ἔφεραν μπροστά του. Κρατῶντας ἕνα μεγάλο δείχτη στὸ χέρι, ἔδειχτε στὸ χάρτη τὴ «διακεκαυμένη» ζώνη, τὴν «κατεψυγμένη», καὶ δὲ θυμοῦμαι ποιὰ ἄλλη. Καὶ τὰ παιδιὰ, βλέποντάς τον καλὰ στὰ μάτια, ἔλεγαν καὶ κεῖνα, «διακεκαυμένη», «κατεψυγμένη». Πάνω στὴν κατεψυγμένη μ' ἔφεραν καὶ μένα. Τὸ μάθημα σταμάτησε τότες. Τὰ παιδιὰ μὲ κοιτάζανε μικρὸ μικρὸ καὶ ντροπιασμένο, καὶ χαμογελούσανε. Ῥωτᾶ ὁ δάσκαλος τὸν πρωτόσκολο τί τρέχει. Σὰν ἔμαθε τὸ τί ἔτρεξε, μὲ παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μὲ ῥωτᾶ τί μὲ λένε.

— Δῆμο; λοιπὸν κὺρ Δῆμο, τί ἤθελες καὶ ζητοῦσες νὰ φύγῃς; νὰ πᾶς στὴ μάνα σου, αἴ; καὶ ποιὰ εἶναι ἡ μάνα σου; ἡ κυρὰ Ἀργυρώ; Νὰ τὴν ἔχῃς χάρη ποῦ δὲ σὲ 'τιμωρῶ. Ἔτσι μοναχά, ἔτσι.

Καὶ μοῦ τραβᾶ τ' αὐτί, καὶ μοῦ λέει νὰ κάθουμαι καλὰ ἀπὸ τώρα καὶ μπρός.

Ἐγὼ τὰ εἶχα χαμένα. Ὁ σκοπός μου ἀπότυχε, τὰ παιδιὰ μὲ γελοῦσαν, ὁ δάσκαλος μοῦ τράβηξε τ' αὐτί, τί τὴν ἤθελα πιὰ τὴ ζωή! Πη-

1 Ἴδε σελ. 211

γάδι νἄβλεπα θἄπεφτα μέσα. Μὲ πῆραν τὰ δάκρια, καὶ μερωμὸ δὲν εἶχα. Ἄξαφνα βλέπω τὴν Ἀννοῦλα στὸ πλάγι μου. Μὲ σηκώνει, μοῦ σφουγγίζει τὰ μάτια, καὶ μὲ παίρνει ἔξω. Μ' ἔφερε ἴσια σπίτι.

Ε'. — Ἡ συντροφιὰ καὶ τὰ καλά της.

— Τί τρέχει; ρωτᾶ ἡ μακαρίτισσα σὰ μᾶς εἶδε στὴν αὐλή, μιὰ ὥρα πρὶ νὰ κατεβῆ ὁ ἥλιος στὴν πεζοῦλα, ποῦ πήγαινε νὰ πῆ μεσημέρι. Σὰν τῆς τὰ ξήγησε ἡ Ἀννοῦλα, ἐγὼ ποῦ περίμενα, ἂν ὄχι ξύλο, τουλάχιστο ἕνα καλὸ μάλλωμα, κ' ἔλεγα πῶς μοῦ ἄξιζε ὄχι ξύλο καὶ μάλλωμα, μόνο καὶ κρέμασμα, ποῦ τῆς τὴν ἔκαμα καπνὸ τὴν πρωϊνὴ τὴ χαρά της, σάστισα σὰν τὴν ἄκουσα νὰ λέῃ τῆς Ἀννούλας:

— Ἀμὲ δὲ μοῦ λὲς πῶς εἶναι κι' αὐτοὶ γιὰ τὸ μοναστήρι! Ἄς πάῃ λοιπὸ στ' ἀνάθεμα τὸ Σκολειό! Τὸν μαθαίνουμε μεῖς νὰ γράφῃ καὶ νὰ διαβάζῃ καὶ συχάζουμε. Ἄς μᾶς λείπουν τὰ πολλὰ τὰ γράμματα. Βλέπεις, ἐκεῖνος ποῦ τἄξερε, πρόκοψε.

Καὶ βραχῆκαν τὰ μάτια της.

Ἐγὼ στέκουμουν μπροστά της ἀμίλητος. Μ' ἔσφαζε νὰ τὴ βλέπω νὰ κλαίγῃ. Πέφτω στὴν ἀγκαλιά της καὶ τῆς λέγω πῶς ἐγὼ ἔφταιγα, καὶ νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ ξαναπάγω Σκολειό. Θὰ κάθουμαι καλὰ τώρα. Δὲ θὰ γυρίζω πιὰ νὰ βλέπω κανέναν, κ' ἡ Λενιὼ ἀκόμα νὰ εἶναι.

— Πάλι τὴ Λενιὼ ἔχεις στὸ νοῦ σου,—εἶπε, καὶ χαμογέλασε. Πήγαινε τώρα νὰ ζεσταθῆς, κ' ὕστερα βλέπουμε. Σὲ στέλνω σὰ γυρίσῃ ὁ χρόνος.

Καὶ κάθησε πάλι στὸν ἀργαλειό.

Εἴτανε Σαραντάμερο· παρηγορέθηκα ποῦ δὲν ἀργοῦσε ἡ πρωτοχρονιὰ, καὶ μ' αὐτὴ τὴν παρηγοριὰ ξανάρχισα τὰ παιχνίδια μου.

Ὁ Ἀντώνης εἶταν τώρα σπιτικὸς φίλος. Ἡ μάνα του ἡ θειὰ Ῥαλοῦ ἔφερνε δουλειὰ τῆς δικῆς μου, καὶ μᾶς ἐρχότανε συχνὰ μὲ τ' ἀδράχτι της. Τὴ συνόδευε κι ὁ μικρός της, κ' ἔτσι εἶχα καὶ γὼ συντροφιά. Ὁ Ἀντώνης, ἂν καὶ κἄτι μικρότερός μου, εἶταν πολὺ μεγαλήτερος σὲ μερικὰ μυστήρια ποῦ μοιάζουνε σὰν τὰ πωρικά: στιφὰ καὶ πικρὰ πρὶν ὡριμάσουν, γλυκόχυμα σὰν τὰ κόψῃς ὡριμασμένα. Ἄρχισε λοιπὸ νὰ μὲ κατεχᾶ ὁ μικρομεγάλος Ἀντώνης, καὶ τὸν ἄκουγα μὲ μεγάλη ἀχορτασιά. Εἶναι ἀλήθεια πῶς κάτι μοῦ ἔλεγε νὰ μὴν τὸν ἀκούγω, μὰ ἕνα ἄλλο κάτι μοῦ ἔλεγε πάλι, δὲν πειράζει, δὲ μᾶς ἀκούγει κανένας τώρα ..... Δὲν μπορῶ νὰ πῶ πῶς τὰ πολυπίστευα .... Ὄχι, ἔλεγα, αὐτὰ πρέπει νὰ εἶναι γιὰ τοὺς .... γι' αὐτοὺς ποῦ μᾶς κλέβουν,—καὶ δῶ κρύωσε τὸ αἷμα μου. Δὲν ἤθελα νὰ τὰ ξανακούσω. Ἔφυγα μέσα, ἴσια ἴσια τὴν ὥρα ποῦ ἔβαζε ἡ θειὰ Ῥαλοῦ τὸ μαλλὶ στὸ καλάθι, νὰ σηκωθῆ.

— Τί ἔχεις πάλι; μὲ ρωτᾶ ἡ μακαρίτισσα, σὰν ἔφυγε ἡ Ῥαλοῦ μὲ τὸ γυιό της.

Ἔκαμα νὰ ξεφύγω. Μὰ ἐκείνη καὶ καλὰ νὰ τῆς ξηγήσω τί συλλογιούμουνα. Καὶ σὰν τῆς μισοξήγησα τὴν Ἀντωνήσια κουβέντα, σώπασε μιὰ στιγμή, κ' ὕστερα μοῦ εἶπε πῶς καλλίτερα νὰ παίζω πάλι μοναχός μου ἀπὸ τώρα καὶ μπρός.

Πολλὲς φορὲς συλλογίστηκα σὰ μεγάλωσα, τί μᾶς συφέρει πιώτερο· νὰ μένουνε σὰν κορίτσια τ' ἀγόρια, ἂς ποῦμε ὡς τὰ δεκάξη, ἢ νὰ γίνουνται πρώϊμα ἀντράκια ἀπὸ τὰ ὀχτώ; Καὶ κάθε φορὰ ποῦ τὸ συλλογίστηκα, μοῦ φάνηκε πῶς καὶ νὰ γυρεύῃ κανένας νὰ διαφεντέψῃ τὸ παιδί του ἀπὸ κακὴ συντροφιά, εἶναι τρέλλα. Τ' ἀγέρι τριγύρω μας εἶναι φαρμάκι, φαρμάκι θ' ἀνασάνῃ καὶ τὸ παιδί. Κ' εἶναι φαρμάκι τ' ἀγέρι, γιατὶ μᾶς λείπει τ' ἀληθινὸ τ' ἀντρίκιο τὸ φρόνημα. Ἄλλα ἀντρίκια στολίδια τἄχουμε μὲ τὸ παραπάνω. Μὰ νὰ πᾶμε στὸ κάμπο νὰ τρέξουμε μὲ τὸ γυιό μας, νὰ παραβγοῦμε στὸ λιθάρι μαζί του, νὰ τοῦ δείξουμε μὲ τί τρόπο νικᾶ ἕνας ἄντρας τὴν ἀκαμωσιὰ καὶ τὰ δαιμόνια της, αὐτὰ μήτε τὰ συλλογιούμαστε, κι ἂν τὰ συλλογιστοῦμε, τὰ λέμε ἀπάνω σὲ μιὰ ὁμιλία. Ἄλλο ἕνα, ἴσως χερότερο, ποῦ δὲ μᾶς πολυαρέσει κ' ἡ ἀλήθεια καθάρια. Τὴν ἀλατίζουμε πάντα μ' ἕνα μικρὸ ψεματάκι. Ἀ δὲν τὸ ποῦμε τὸ ψεματάκι γιὰ τὸ συφέρο μας, θὰ τὸ ποῦμε γιὰ χωρατό. Ἀπὸ τότες ποῦ ἀκοῦμε πῶς δὲν ἔχει πιὰ ζάχαρη στ' ἁρμάρι, κι ἂν ἔχῃ καὶ μιὰ ὀκᾶ, ὡς τὴν ὥρα ποῦ ψυχομαχοῦμε γέροι, καὶ βάζουν κοντά μας τὰ ῥοῦχα τοῦ ξενιτεμένου παιδιοῦ μας, νὰ θαρρέψουμε πῶς ἦρθε, καὶ νὰ πεθάνουμε ἥσυχοι, ἡ ζωή μας εἶναι μιὰ πολυχρονισμένη ἁρμαθιὰ ψεματάκια, ποῦ κρυφοχύνουν τὸ φαρμάκι τους στὴν καρδιά μας, καὶ θολώνουν τὸ νοῦ μας. Ἀφάνισε τὸ φαρμάκι, καὶ χάνεται ὁ Ἀντώνης. Συνήθισε τὸ παιδὶ νὰ σοῦ δείχτῃ τὸ νοῦ του μὲ λόγια καθάρια καὶ διάφανα, καὶ δὲ θὰ γυρεύῃ μυστήρια ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ πάῃ στὴ μάνα του, νὰ τὰ ξαναπῆ.

Δὲ λέγω πῶς ἡ μακαρίτισσα μ' ἀνάθρεψε μ' ἕναν τέτοιον τρόπο. Εἶταν ἀδύνατο ἡ καημένη. Μὰ μ' ἔκανε καὶ τῆς μιλοῦσα χωρὶς νὰ φοβοῦμαι. Καὶ δὲν τῆς ἔκρυβα τίποτις τώρα, ποῦ δὲν ἔφταιγα γώ. Μὰ σὰν πῆγα Σκολειό, κ' ἔμαθα καταβάθος τὸ μάθημά μου, κι ἔφταιγα καὶ γὼ σὰν τοὺς ἄλλους... τὰ φύλαγα καὶ γὼ κρυφὰ κρυφὰ μὲς τὸ νοῦ μου, νὰ μὴν τύχῃ καὶ μοῦ φύγουν καὶ μοῦ μείνῃ τίποτις ἀντρίκιο μέσα στὸ χαρακτῆρα μου.

Μὴ σᾶς κακοφανῆ, δασκαλάκια μου, ποῦ σᾶς βρίσκω καὶ δῶ φταιξιάρηδες. Μὲ τὸ βιβλίο ἀρχινᾶτε, καὶ μὲ τὸ βιβλίο τελειώνετε τὴ δασκαλική σας. Ἂν ἔχετε καὶ γυμναστική, ἔρχεται κι ὁ γυμναστὴς μιὰ ὥρα καὶ κάνει τὸ χρέος του..... Φωνάζετε καὶ κανέναν καλόγερο νὰ παραδώσῃ στὰ παιδιὰ τὴν Κατήχησι· κ' ἔτσι, μπαίνουμε ἀπὸ τὴ μιὰ μπερμπάντιδες, καὶ βγαίνουμε ἀπὸ τὴν ἄλλην χριστιανοί.

* * * * * *

[Ἕπεται συνέχεια]

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

ΧΗΜΙΚΑ ΝΕΩΤΑΤΑ

Ὑδράζωτον. — Ῥοδέλαιον, γερανιέλαιον ἰνδικόν, γερανιόλιον καὶ ῥοδόλιον. — Τεχνητὸν σάκχαρον. — Σπερμίνη=διαιθυλενοδιαμίνη. — Πιπεραζίνη — Μέσον κατὰ τῆς λιθιάσεως καὶ ἀρθρίτιδος. — Παραγωγὴ Ὀξυγόνου ἄνευ θερμάνσεως. — Χρυσόχρους Ἄργυρος. — Γνώμιον. — Ἐπιμύθιον.

Τὸ *ὑδράζωτον* ἢ ὑδραζωτικὸν ὀξὺ [N_3H] εἶνε περίεργον ἐκρηκτικὸν ἀέριον, ὅπερ εὗρεν ὁ ἐν Κιέλῳ χημικὸς Κούρτιος καὶ ὅπερ ἔχει μεγίστην θεωρητικὴν σημασίαν, διότι σὺν τοῖς ἄλλοις εἶνε ἰσχυρὸν ὀξὺ σχηματίζον ἅλατα ὅμοια τῶν τοῦ ὑδροχλωρίου, πλὴν λίαν ἐκρηκτικά, καὶ διότι ἀποτελεῖ πρωτοφανῆ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν μόνην μέχρι τοῦδε γνωστὴν τελείαν ἕνωσιν Ἀζώτου καὶ Ὑδρογόνου, τὴν ἀμμωνίαν [NH_3], ἥτις ἶνε ὡς γνωστὸν ἰσχυρὰ βάσις, ἀποτελοῦσα μετ' ὀξέων, ὡς ἐκ τούτου δὲ πάντως καὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ ὑδραζώτου, ἅλατα.

Τοῦτο ἔχει ἐν τούτοις μόνον θεωρητικὴν σημασίαν· πλὴν αὐτοῦ ὅμως ἐγένοντο κατὰ τὸ λῆξαν χημικὸν ἔτος καὶ ἄλλαι λίαν σπουδαῖαι, καὶ διὰ τὰς ἐφαρμογὰς ὧν τυγχάνουσιν, ἀνακαλύψεις.

*

Ἡ πρώτη ἀφορᾷ εἰς τὸ *ῥοδέλαιον*, οὗ μέχρι τοῦδε ἦν ἄγνωστος ἡ ἀκριβὴς χημικὴ σύνθεσις. Τὸ ῥοδέλαιον εὑρίσκεται, ὡς γνωστόν, *ἕτοιμον* κατ' ἐλάχιστα ποσὰ εἰς τὰ ῥόδα, ἅτινα ὀφείλουσιν εἰς αὐτὸ τὴν εὐωδίαν των. Ἐκ τῶν ῥόδων ἐξάγεται δι' ἀποστάξεως μεθ' ὕδατος. Γίνεται δὲ ἡ ἐργασία αὕτη ἐν μεγάλῳ εἰς τὴν Βουλγαρίαν καὶ εἰδικῶς ἐν Καζανλίκ, Καρλόβῳ, Στενημάχῳ καὶ Δερμινδερέ. Καὶ ἐν Γερμανίᾳ δὲ καὶ Γαλλίᾳ ἐξάγουσι ῥοδέλαιον χρησιμοποιούμενον ἀμέσως εἰς τὴν μυρεψικὴν κλπ. Δὲν θεωροῦμεν δὲ ἄσκοπον νὰ περιγράψωμεν ἐν παρεκβάσει τὴν ἐξαγωγὴν αὐτοῦ πρὶν ἔλθωμεν εἰς τὸ κύριον θέμα.

*

Τὰ ἀποστακτήρια, ἅτινα μεταχειρίζονται ἐν Βουλγαρίᾳ διὰ τὴν ἀπόσταξιν τῶν ῥόδων ἶνε περίπου ὅμοια πρὸς τὰ ἀρχέγονα «καζάνια», ἅτινα χρησιμοποιοῦσιν οἱ παρ' ἡμῖν χωρικοὶ πρὸς ἀπόσταξιν τῆς «σούμας» (Σχῆμα 1).

Τὰ ἐν Βουλγαρίᾳ ἔχουσι χωρητικότητα 70 ὀκάδων περίπου, ἐντίθενται δὲ εἰς αὐτὰ ἑκάστοτε 7 ὀκάδες ῥόδων μεθ' ὕδατος, μέχρι πληρώσεως κατὰ 2)3 τοῦ λέβητος, πρὸς ἀπόσταξιν.

Τὸ ἐν Γερμανίᾳ ἐν χρήσει ἀποστακτήριον ἶνε ἀνάλογον ἀλλὰ τελειότερον (Σχ. 2)

Α ἶνε ὁ ἀποστακτικὸς λέβης, θερμαινόμενος διὰ γυμνοῦ πυρὸς κάτωθεν. Τὸ Κ ἶνε καλάθιον ἐκ συρμοπλέγματος ἐν ᾧ ἐκτίθενται τὰ ῥόδα πρόσφατα. Ἡ ὀπὴ Ο χρησιμεύει πρὸς ἔγχυσιν τοῦ ὕδατος. Τὸ κράνος Π ἄγει διὰ τοῦ υ εἰς τὸν σωλῆνα Ε τὸν φέροντα εἰς τὸν ὁριοειδῆ (σπειροειδῆ) ψυκτήριον σωλῆνα ψ ψ ἐξ οὗ ἀπὸ τοῦ μ στάζει τὸ ἀπόσταγμα εἰς τὸν ὑποδοχέα. Ὁ

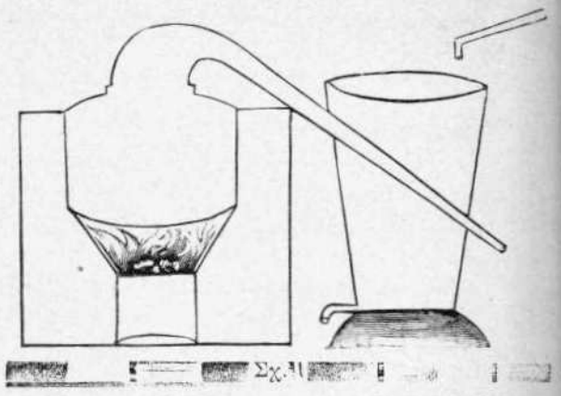

Σχ. 1

χωνιοφόρος σωλὴν εν χρησιμεύει πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ ψυχροῦ ὕδατος ῥέοντος διὰ τοῦ ν καὶ εἰσερχομένου εἰς τὸν ξύλινον κάδον Ε, ἐν ᾧ εὑρίσκεται ὁ ψυκτήριος σωλήν, κάτωθεν διὰ τοῦ ε, ἐξερχομένου δὲ ἄνωθεν διὰ τοῦ β.

Ἡ διάταξις αὕτη εἶνε πολὺ προσφυεστέρα τῆς βουλγαρικῆς, ὅπου εἰσέρχεται τὸ ψυχρὸν ὕδωρ *ἄνωθεν*, διότι ἐνταῦθα ἀπομακρύνεται συνεχῶς

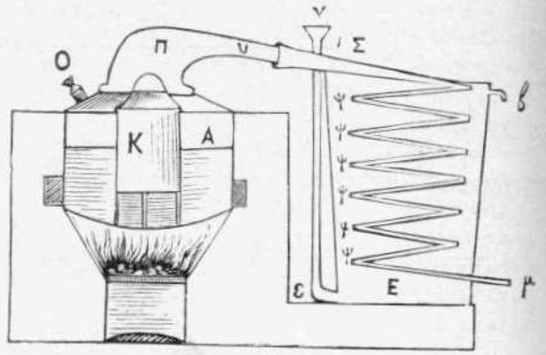

Σχ. 2

τὸ θερμὸν ὕδωρ ὅπερ ὡς ἐλαφρότερον εὑρίσκεται πάντοτε εἰς τὰ ἄνω στρώματα ἀνανεούμενον διὰ τοῦ *κάτωθεν* εἰσερχομένου ψυχροῦ. Διὰ τῆς βουλγαρικῆς διατάξεως ἀπομακρύνεται πάντοτε μέγα μέρος τοῦ ψυχροῦ ὕδατος καὶ μικρὸν τοῦ θερμοῦ, διὰ τοῦτο εἶνε ἀνάγκη πολὺ πλειοτέρου ὕδατος διὰ τὴν ψύξιν, ἥτις γίνεται ἀτελὴς καὶ διὰ τὸν λόγον ὅτι ὁ ψυκτήριος σωλὴν μὴ ὢν σπειροειδὴς ἐλαχίστην ἐπιφάνειαν παρέχει εἰς τὸ ὕδωρ πρὸς ψύξιν. Ἐκτὸς τῆς ἄνω περιγραφείσης ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἔτι τελειότεραι συσκευαί, δι' ὑπερθέρμου ἀτμοῦ κλπ. περὶ ὧν οὐ τοῦ παρόντος.

Τὸ διὰ τοῦ μ συναγόμενον ἀρωματικὸν ὕδωρ (ῥοδόσταμον) ἐν ᾧ ἐμπεριέχεται τὸ ῥοδέλαιον ὑποδέχονται ἐφ' ὅσον δείκνυται ἔτι ἐκμεταλλεύσιμον, εἰς ὑαλίνους λαγήνους ἢ βαυκάλεις καὶ ἀφοῦ ληφθῇ ἐκ πλειόνων ἀποστακτηρίων ἱκανὸν ποσὸν δι' ἕνα λέβητα ὑποβάλλουσιν αὐτὸ ἄνευ ῥόδων εἰς νέαν ἀπόσταξιν καὶ συνάγουσι τὸ ἀπόσταγμα εἰς τὰ καλούμενα φλωρεντινὰ ἀγγεῖα (Σχ. 3)

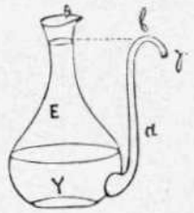

Σχ. 3

Εἰς ταῦτα τὸ ἐλαφρότερον ἔλαιον Ε ἐπιπλέει τοῦ βαρυτέρου ὕδατος Υ ὅπερ ὅσῳ πληροῦται τὸ δοχεῖον ἐκχύνεται διὰ τοῦ σωλῆνος αβγ, μέχρις οὗ τέλος ὅλον τὸ ἀγγεῖον πληρωθῇ ἐλαίου. Τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐνέχει ἐν τούτοις ὀλίγον ῥοδέλαιον ἔτι καὶ χρησιμοποιεῖται ὡς ῥοδόσταμον, ὅπερ ἴσως κάλλιον κλητέον *ῥοδόσταγμα*. Τὸ δὲ λοιπὸν ἀσθενεστέραν εὐωδίαν ἔχον ὕδωρ, ὅπερ λαμβάνεται κατὰ τὴν ἀπόσταξιν, χρησιμοποιεῖται δι' ἐπίχυσιν εἰς νέον ποσὸν ῥόδων, ἀπόσταξιν κλπ.

Ἑπτὰ ὀκάδες ῥόδων δίδουσιν ἓν δράμιον ῥοδελαίου ἀξίας 3 δραχμῶν περίπου καὶ μίαν σχεδὸν ὀκᾶν ῥοδοστάμου πωλουμένην ἐπὶ τόπου ἀντὶ δραχμῆς. Οὕτω δηλ. ἑκάστη ὀκᾶ ῥόδων παρέχει πρόσοδον 58 λεπτῶν, ἀφ' ὧν ὅμως πρέπει ν' ἀφαιρεθῶσι τὰ ἔξοδα τῆς παρασκευῆς, καλλιεργείας κλπ. Πρὸς παρασκευὴν μιᾶς ὀκᾶς ῥοδελαίου, ἧς ἡ ἀξία εἶνε 1200 δραχμῶν περίπου, ἀπαιτοῦνται 2800 ὀκάδες ῥόδων προσφάτων· τὰ κάλλιστα δὲ πρὸς τοῦτο ἶνε τὰ ἀπριλιάτικα τριαντάφυλλα (τῆς Rosa Moschata) μετ' αὐτὰ δὲ τὰ Δαμασκηνὰ (τῆς Rosa Damascena).

*

Ἐδῶ τελειόνει ἡ παρέκβασις περὶ τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ ἑτοίμου ἐν τοῖς ῥόδοις ῥοδελαίου καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὸ κύριον θέμα περὶ τῆς συνθετικῆς αὐτοῦ παρασκευῆς.

Τὸ πολύτιμον τοῦτο αἰθέριον ἔλαιον, εἶνε κιτρινοπράσινον ῥευστὸν εἰδικοῦ βάρους 0,881,*) ἀπαρτίζεται δέ, ὡς τὰ πλεῖστα πτητικὰ ἔλαια, ἐκ δύο εὐδιακρίτων οὐσιῶν· μιᾶς στερεᾶς, *στεαρόπτητον* καλουμένης καὶ μιᾶς ῥευστῆς ἐλαιώδους, ἣν καλοῦσιν ὑγρόπτητον ἢ *ἐλαιόπτητον*. Τὸ στερεὸν εἶνε λευκὸν κρυσταλλικὸν κηροειδές πως τὴν ὀφρὴν σῶμα ἐκ τῆς τάξεως τῶν λεγομένων παραφρινῶν· *οὐδεμίαν* ὀσμὴν ἢ γεῦσιν ἔχει, ὅσῳ πλειότερον δ' ἐξ αὐτοῦ ἐνέχεται ἐν τῷ ῥοδελαίῳ τόσῳ μικροτέρα ἶνε ἡ ἀξία τούτου. Διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ πηξιγόνου βαθμοῦ αὐτοῦ (22—140 Κελσίου) ἐξάγουσι συμπεράσματα περὶ τῆς ποιότητός του. Ὅσον ὀλιγώτερον στεαρόπτητον ἐνέχει τόσον δυσκολώτερον πήγνυται. Τὸ καθαρὸν στεαρόπτητον ἔχει πηξιγόνον βαθμὸν 37° Κελσίου. Καλεῖται δὲ πηξιγόνος βαθμὸς ὁ βαθμὸς καθ' ὃν πήγνυνται τὰ σώματα. Παραδόξως ὅμως ἐν τῷ ἐμπορίῳ προτιμῶσι πολλάκις τὸ εὐκολώτερον πηγνύμενον θεωροῦντες τὴν εὐπηξίαν ὡς ἀπόδειξιν γνησιότητος. Τὸ ἕτερον συστατικόν, τὸ κυρίως ἔλαιον, τὸ ἐλαιόπτητον, ἶνε τὸ παρέχον ἀξίαν εἰς τὸ ῥοδέλαιον.

Τοῦ ῥευστοῦ τούτου σώματος κατώρθωσαν ἐσχάτως ἀνεξαρτήτως ἀλλήλων ἐργαζόμενοι νὰ εὕρωσι τὴν πιθανὴν σύστασιν ὁ Μαρκόβνικωφ ἐν Μόσχᾳ καὶ οἱ Πόλεκ καὶ Ἔκκαρτ ἐν Βρέσλαου. Ἐκ δὲ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Σέμμλερ ἐν Γρέϊφσβαλδ, φαίνεται βεβαία ἡ ἀναλογία του μὲ τὸ ἐλαιόπτητον τοῦ ἰνδικοῦ γερανιελαίου, ὅπερ *γερανιόλιον* ἐκλήθη. Κατ' ἀναλογίαν δύναται νὰ κληθῇ καὶ τὸ ἐλαιόπτητον τοῦ ῥοδελαίου *ῥοδόλιον*, ἢ ῥοδινόλιον, ὡς τὸ ἐκάλεσεν ὁ Ἔκκαρτ.

Εὑρέθη λοιπὸν ὅτι τὸ ῥοδόλιον (καὶ τὸ γερανιόλιον) εἶνε πρωταγωγὲς πνεῦμα καὶ δὴ οὐχὶ τῆς σειρᾶς τῶν λεγομένων ἀρωματικῶν ἑνώσεων, ἀλλὰ τῶν λιπαρῶν ἢ ἀλιφατικῶν ἔχον τὸν τύπον $C_{10}H_{18}O$· ἐκ τούτου παράγεται τὸ ῥοδολικὸν ὀξὺ καὶ τὸ ῥοδολ-ἀλδεύδιον [$C_{10}H_{16}O_2$ καὶ $C_{10}H_{16}O$], ἀκριβῶς ὅπως ἐκ τοῦ κοινοῦ οἰνοπνεύματος ἢ σπίρτου [C_2H_6O], παράγεται τὸ ὀξεικὸν ὀξὺ (ξεῖδι) καὶ τὸ κοινὸν ἀλδεύδιον [$C_2H_4O_2$ καὶ C_2H_4O]. — Ἀπεδείχθη πρὸς τούτοις ὅτι τὸ ῥοδόλιον εἶνε ἕνωσις τοῦ αἰθυλενίου, ῥίζης γνωστοτάτης εὐκόλως συνθετικῶς παρασκευαζομένης[1]. Τὸ ῥοδόλιον ἶνε ἄχρουν ῥευστὸν ἔχον ὀσμὴν ἐντονωτάτην τοῦ ῥοδελαίου καὶ ζέον εἰς 110 βαθμοὺς Κελσίου.

Ἐξ ὅλων τούτων ἕπεται ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ γνωσθῇ καὶ ἡ συνθετικὴ (τεχνητὴ) παρασκευὴ τοῦ ῥοδολίου τοῦ οὐσιώδους καὶ πολυτίμου συστατικοῦ τοῦ ῥοδελαίου, ἥτις δύναται νὰ καταστρέψῃ ἀρκετὰ σπουδαίαν πρόσοδον τῶν Βουλγάρων, οἵτινες ἐκ μόνης τῆς ἐπαρχίας Καζανλίκ εἰσπράττουσιν δύω σχεδὸν ἑκατομμύρια δραχμῶν ($1\frac{1}{2}$ ἑκατ. φράγκων) ἐτησίως. Ἀλλὰ καὶ ἡ γνῶσις τῆς παρουσίας τοῦ ῥοδολίου εἰς ἕτερα αἰθέρια ἔλαια καὶ ἡ ἐξαγωγὴ αὐτοῦ ἐκ τούτων θὰ ὑποβιβάσῃ τὴν τιμὴν τοῦ ῥοδελαίου. Οὕτως ἡ χημεία ἀφοῦ ἄλλοτε διὰ τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ Ὄρμανν ἔφερεν οὐσιωδεστάτην ἀνατροπὴν εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν

*) Ἤτοι μία ὀκὰ αὐτοῦ ζυγισθεῖσα καταλαμβάνει 465 1)2 δράμια ὀκᾶς ὄγκου ἤτοι μετρηθείσης καὶ μία ὀκὰ αὐτοῦ μετρηθεῖσα, ζυγίζει 352 1)2 δράμια. Ἐν χιλιόγραμμον αὐτοῦ καταλαμβάνει ὄγκον 1135 κυβικῶν ἑκατοστομέτρων, μία δὲ λίτρα μετρικὴ αὐτοῦ ἕλκει 881 γράμματα.

1) Ἴδε Roscoe-Schorlemmer χημείαν, μετάφρασιν Ῥουσοπούλου σελ. 481 καὶ 613.

ρυτικῶν χρωμάτων, τείνει σήμερον ν' ἀπαλλάξῃ τὴν Δύσιν καὶ τοῦ φόρου ὃν πληρώνει εἰς τὴν Ἀνατολὴν διὰ τὰ ἀρώματα. Ἴσως δὲ θὰ κατορθώσῃ νὰ καταστήσῃ καὶ τὸ σάκχαρον εὐθηνότερον διότι ἤδη εὑρέθη τρόπος *τεχνητῆς* παρασκευῆς τῶν σακχάρων, ὅστις τελειοποιούμενος δὲν εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐκμηδενίσῃ τὸ *φυσικῶς* ἐν τοῖς τεύτλοις καὶ τῷ σακχαροκαλάμῳ εὑρισκόμενον σάκχαρον.

*

Ἕτεραι σπουδαῖαι ἐργασίαι εἰσὶν αἱ γενόμεναι ἐπὶ τῆς *σπερμίνης*. Σπερμίνη ἐκλήθη οὐσία τις στερεὰ κρυσταλλικὴ ἥτις εὑρέθη εἰς τὸ σπέρμα καὶ ἥτις ἦνε ἡ δρῶσα βάσις τῶν πειραμάτων τοῦ Τίσσανωρ καὶ τοῦ Brown-Sequart, καθ' ἃ ἐνέσεις διὰ ῥευστοῦ ἐνέχοντος σπερμίνην δίδουσι νεανικὴν εὐρωστίαν καὶ εἰς αὐτὰ τὰ γεροντικὰ ἢ ἀσθενικὰ σώματα. Ἡ βάσις αὕτη ἀνευρέθη πρὸ δωδεκαετίας ὑπὸ τοῦ Σράϊνερ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σπέρματι, ὑπ' ἄλλων δὲ ἐν τῷ αἵματι τῶν λευχαιμικῶν καὶ εἰς τὰ ζωϊκὰ ἀποκρίμματα. Ὁ Λάϋδεν τέλος εὗρεν αὐτὴν εἰς τὰ πτύελα τῶν ἐκ βρογχικοῦ ἄσθματος πασχόντων.

Πρό τινος ἤρχισαν ἐν τῷ ἀνωνύμῳ (διὰ μετοχῶν) χημικῷ ἐργοστασίῳ τοῦ Βερολίνου (πρώην Σέριγκ) νὰ παρασκευάζωσιν αὐτὴν κατ' ἄγνωστον μέθοδον τεχνητῶς, ἤτοι συνθετικῶς· τὴν ἕτερον δὲ εἰς τὸ ἐμπόριον ὑπὸ τὰ ὀνόματα πρῶτον μὲν *σπερμίνη* εἶτα δὲ *Πιπεραζιδίνη* καὶ τέλος *Πιπεραζίνη*.

Συγχρόνως ὁ Λάδεμβουργ ἐν Κιέλῳ παρεσκεύασε διὰ θερμάνσεως ὑδροχλωρικῆς αἰθυλαινοδιαμμίνης οὐσίαν, ἣν ἐκάλεσεν *αἰθυλενιμμίνην*, εἶτα δὲ διαιθυλενοδιαμμίνην.

Εἰς τὸ διάστημα τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων εἶχον πρὸς τούτοις παρασκευάσει διάφοροι ἐρευνηταὶ ἐξ ἀμμωνίας καὶ διχλωροαιθυλενίου ρευστήν τινα βάσιν, ἣν ἐκάλεσαν ὁ μὲν Κλωὲ *ἀσετυλιά*, ὁ Νάτανσων *ἀσετυλαμμίνην*, ὁ δὲ Ὄφμανν καὶ κατ' αὐτὸν ὁ ταῦτα γράφων *διαιθυλενοδιαμμίνην* ὁ τελευταῖος ἀνέφερεν ὅμως ἐν τῇ κατὰ τὸ 1881 δημοσιευθείσῃ ἑλληνιστὶ ἐν Ἀθήναις πραγματείᾳ του, ὅτι αὕτη δὲν ἦνε ρευστὸν ἀλλὰ στερεὸν κρυσταλλικὸν σῶμα, λίαν εὐεξάχνιστον καὶ λίαν ὑγροσκοπικόν, εὐδιαλυτότατον ἐν ὕδατι καὶ οἰνοπνεύματι, μὴ παραλαμβανόμενον ἐξ ὑδαροῦς διαλύσεως δι' αἰθέρος κλπ. (*)

Τελευταῖον δὲ ἀνεξαρτήτως ἀλλήλων ὁ Λάδεμβουργ, οἱ Μάγερτ καὶ Σμὶθ καὶ ἰδίως πάλιν ὁ Ὄφμανν, ἀπέδειξαν ὅτι ἡ διαιθυλενοδιαμμίνη εἶνε πράγματι στερεὰ καὶ ὅτι ὡς ἐκ τῆς ταυτότητος τῶν ἰδιοτήτων ἦνε πιθανώτατα αὐτὴ αὕτη ἡ *σπερμίνη* ἡ εὑρισκομένη ἐν τῷ ζωϊκῷ ὀργανισμῷ, καὶ ὅτι ὅλαι αὗται αἱ διαφόρων ὀνομασιῶν τυχοῦσαι βάσεις ἦνε μία καὶ μόνη ἥτις χημικῶς πρέπει νὰ καλεῖται διαιθυλενοδιαμμίνη, ἐμπειρικῶς δὲ ἡ ἰατρικῶς δύναται νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα σπερμίνη ἢ ἄλλο τι ἐμπειρικόν.

Ἡ συνθετικὴ παρασκευὴ σώματος τοιούτου διὰ πολυπλοκωτάτων ἐνεργειῶν ἐν τῷ ὀργανισμῷ παραγομένου, καὶ ἔχοντος ἴσως τὰς ἄνω μνημονευθείσας φυσιολογικὰς ἰδιότητας, ἦνε ἓν ἔτι ἐκ τῶν ἀπείρων παραδειγμάτων, λίαν σπουδαῖον ὅμως, ὅτι διὰ τῆς τέχνης δύνανται πᾶσαι αἱ ἐν τῷ ὀργανισμῷ παραγόμεναι οὐσίαι νὰ παρασκευασθῶσιν.

*

Φαίνεται ὅτι ἡ διαιθυλενοδιαμμίνη εἶνε προωρισμένη νὰ παίξῃ καὶ ἕτερον σπουδαῖον μέρος εἰς τὴν θεραπευτικὴν καὶ δὴ ἡ φερομένη ὑπὸ τοῦ ἐργοστασίου Σέριγκ μὲ τὸ ὄνομα *Πιπεραζίνη* εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἦνε γνωστὸν ὅτι αἱ παθήσεις τῶν λιθιάσεων καὶ τῆς ἀρθρίτιδος προέρχονται ἐξ ἀτελοῦς ἀποχωρισμοῦ τοῦ οὐρικοῦ ὀξέος ἐκ τοῦ αἵματος· ὡς διαλυτικὸν τοῦ ὀξέος τούτου ἐχρησίμευε μέχρι τοῦδε τὸ ἀνθρακικὸν Λίθιον, ὅπερ ὅμως δὲν διαλύει καὶ πολὺ εὐκόλως αὐτὸ σχηματίζον μάλιστα δυσδιαλυτότατον οὐρικὸν Λίθιον· ἀπεδείχθη λοιπὸν ἐσχάτως ὅτι ἡ διαιθυλενοδιαμμίνη ἢ Πιπεραζίνη διαλύει δωδεκάκις πλειότερον οὐρικὸν ὀξὺ ἢ τὸ ἀνθρακικὸν Λίθιον, σχηματίζουσα συγχρόνως εὐδιαλυτοτάτην οὐρικὴν πιπεραζίνην· πειράματα γενόμενα ἐν διαφόροις νοσοκομείοις ὑπέδειξαν τὴν εὐκολίαν μεθ' ἧς διαλύονται οἱ φυσικοὶ οὐρόλιθοι ἐν τῇ πιπεραζίνῃ, ἥτις θὰ τύχῃ οὕτω γενικῆς ἐφαρμογῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ θὰ λυτρώσῃ τὴν ἀπειρίαν τῶν ἀσθενῶν τῶν ἐκ τοιούτων νοσημάτων πασχόντων.

*

Ἕτερα νέα χημικὰ ἀξιοσημείωτα ἦνε α') ἡ εὔκολος παρασκευὴ τοῦ ὀξυγόνου διὰ ψυχρᾶς ὁδοῦ κατὰ τὴν ὡραίαν μέθοδον τοῦ Κάσνερ ἐκ βαριοδιοξειδίου καὶ σιδηρικυανιοκαλίου, δι' ἧς παράγεται ἀκινδύνως, χωρὶς θερμάνσεως καὶ ταχύτατα τὸ ἐν λόγῳ ἀέριον.

β') Ἡ ὑπὸ τοῦ Caree ἐν Ἀμερικῇ εὕρεσις νέας μορφῆς τοῦ Ἀργύρου, ἐχούσης τὸ χρῶμα καὶ τὴν ὄψιν τοῦ Χρυσοῦ, καὶ ἐξηγούσης ἐν μέρει τὰς φαντασίας τῶν ἀλχημιστῶν ὡς παρατηρεῖ ὁ Berthelot.

γ') Ἡ εὕρεσις νέου στοιχείου ὅπερ ἐκλήθη Γνώμιον, μὴ ἐπιβεβαιωθὲν ἐν τούτοις ἀσφαλῶς.

*

Ἀναγινώσκων τις τὰ χημικὰ ἀρχεῖα ἐν οἷς δημοσιεύονται αἱ νεώταται ἔρευναι αἱ εἰς πάντα τὰ πανεπιστήμια καὶ πολυτεχνεῖα τῆς ὑφηλίου γινόμεναι, μηδ' αὐτῆς τῆς Ἰαπωνίας ἐξαιρουμένης, δὲν δύναται ἢ νὰ καταληφθῇ ὑπὸ λύπης, δυσθυμίας καὶ ἀπογοητεύσεως βλέπων τὴν Ἑλλάδα ὑστεροῦσαν ἐν τῇ εὐγενεῖ ταύτῃ σταδιοδρομίᾳ. Πλὴν ἂς μὴ παραπονώμεθα δι' αὐτὸ μόνον διότι it is something rotten in the state of Danemark.

Ο. Α. ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ

(*) Περὶ Ἱππαραφίνης καὶ τῶν βάσεων τοῦ αἰθυλενίου ὑπὸ Ο. Α. Ρουσοπούλου ἐν Ἀθήναις 1881, σελ. 33, 39 κλπ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΙΚΙΑΣ ΛΕΙΨΑΝΑ

Μετὰ τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ γνωστοῦ ψηφιδοθετήματος τῆς Μεδούσης ἐλήφθη πρόνοια πρὸς προφύλαξιν αὐτοῦ ἀπὸ πάσης φθορᾶς· διότι καὶ οἱ παῖδες τῆς συνοικίας ἐπ' αὐτοῦ ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας ὠργοῦντο χωρὶς νὰ φοβῶνται οὔτε τὸ βλοσυρὸν τῶν ὀμμάτων τῆς Γοργοῦς, οὔτε τὴν εὐστροφίαν τῶν ὄφεων τῆς κόμης αὐτῆς, καὶ τὰ φιλάρχαια γραΐδια τῶν πέριξ ἐκεῖ διημέρευον μὲ τὴ δουλειά των, ἡ μὲν πλέκουσα τὴν κάλτσα της, ἡ δὲ ῥάπτουσα καὶ ταυτοχρόνως μετὰ σοβαρότητος ὕφους θαυμασίας ἐκφέρουσα τὴν γνώμην αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἀνευρεθέντος ἔργου, ἥτις ἠκούετο ἐπαναλαμβανομένη εἰς ἑκάστην νέαν ἐπίσκεψιν τοῦ τυχόντος διαβάτου. Συχνὰ δ' ἔλεγεν ἡ συζήτησις διὰ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐν περιφρονήσει πρὸς τὸ ἔργον ἐκτοξευομένης φράσεως κατὰ τὴν ἀναχώρησιν:

— Ἀμὴ οὖλα τὰ σπίτια στὴν Πέτσα τέτοια ἔχουνε χάμω.

Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν ἀθῶαι ἐκφράσεις, οὐδὲν τὸ βλαβερὸν ἔχουσαι, ὅπως ἀκίνδυνοι σχετικῶς πρὸς τὰς δοκιμὰς δεσποινῶν καὶ δεσποινίδων αἱ τινες ἠσκοῦντο διὰ τῶν ποδῶν καὶ τῶν ὀμβρελλῶν εἰς βάρος τῆς δυστήνου κεφαλῆς, ἥτις θὰ προὐτίμα νὰ ἔβλεπε τὰ χώματα, ἅτινα ἐκάλυπτον αὐτὴν ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας ἢ ὅ,τι ἠξιώθη νὰ ἴδῃ εἰς τὰ χίλια ἑκατὸν ὀκτὼ ἔτη τὰ ἐνενήντα δύο, καὶ ταῦτα πρὸς δοκιμὴν τῆς ἀντοχῆς τοῦ ψηφιδώματος. Πρὸς ἀποφυγὴν λοιπὸν πάντων τούτων ἀπεφασίσθη προσωρινῶς νὰ ταφῇ καὶ πάλιν ὑπὸ τὸ χῶμα, μέχρις οὗ ληφθῇ ὁριστικὴ ἀπόφασις περὶ αὐτῆς.

Κύριος οἶδε πόσον χρόνον θὰ διατελέσῃ ὑπόδικος.

*

Ἐσκέφθην ὅμως ὅτι καλύπτων αὐτὴν διὰ χώματος ἠδυνάμην νὰ δοκιμάσω καὶ ἐν τοῖς πέριξ τῆς αὐλῆς, ἔνθα ἐφαίνοντο ἴχνη ἐξαπλώσεως τῆς οἰκοδομῆς, ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι δυνατὸν ἦτο νὰ παρουσιασθῇ τι νεώτερον. Καὶ δὲν ἠπατήθην. Διότι ἀνοίξας δύο λάκκους εἰς δύο διάφορα σημεῖα πρὸς Ν. τῆς αὐλῆς τῆς Μεδούσης, εὗρον ψηφιδωτὸν ἔδαφος καὶ ἐν τούτοις. Διὸ ἀμέσως τῇ ἐπιούσῃ (διότι ἦτο Κυριακή), ὅτε ἐπέμφθησάν μοι ὑπὸ τῆς γενικῆς τῶν ἀρχαιοτήτων Ἐφορείας οἱ κατάλληλοι πρὸς τοῦτο ἄνδρες, ἤρχισα τὸν καθαρισμὸν τοῦ μέρους ἐκείνου, κυρίως ζητῶν τὰ περὶ τὸ κέντρον τῶν δαπέδων, ἴσως ὑπῆρχέ τι καλὸν καὶ ἐκεῖ. Ἐκ τῆς μικρᾶς δοκιμαστικῆς σαφῆς τῆς μιᾶς ἐκείνης καὶ μόνης ἡμέρας, παρουσιάσθη μέρος τριῶν ἄλλων διαμερισμάτων τῆς οἰκοδομῆς, ὧν ὅμως τὸ σχῆμα δὲν δύναται ἔτι νὰ ὁρισθῇ διότι καὶ ὁλόκληρα δὲν προέλαβον νὰ καθαρίσω καὶ ταῦτα χωροῦσιν ἐντὸς τοῦ συνεχομένου οἰκοπέδου ὑπὸ τὸν τοῖχον αὐτοῦ. Τῶν διαμερισμάτων τούτων οἱ τοῖχοι σώζουσι τὸ δι' ἀμμοκονίας καὶ λεπτοῦ στρώματος γύψου ἐπίχρισμα μετὰ χρωμάτων. Τὸ ἔδαφος δ' αὐτῶν εἶνε ἐστρωμένον δι' ὡραίου ψηφιδωτοῦ ἀποτελουμένου ἐκ κύκλων τοῦ αὐτοῦ μεγέθους τεμνομένων καὶ ἀπαρτιζόντων διάφορα κυκλικὰ χωρίσματα διαφόρων χρωματισμῶν. Ἐν τῷ μέσῳ ἑκάστου κύκλου διαγράφεται μικρὸν κόσμημα ἐρυθρὸν καὶ λευκόν.

*

Εὐθὺς πρὸς Ν. τῆς αὐλῆς τῆς Μεδούσης ἀνοίγεται πολυγωνικὸν τὸ πρῶτον τῶν διαμερισμάτων, εἰς ὃ ἄγει θύρα, ἧς ὁ ἐκ φαιοῦ μαρμάρου οὐδὸς σώζεται κατὰ χώραν. Ἀντικρὺ τοῦ οὐδοῦ ταύτου ἀρχίζει σειρὰ βάσεων τετραγωνικῶν λίθου ἐγχωρίου, εἰς ἀπόστασιν μέτρου ἀπ' ἀλλήλων, ἐπὶ τῶν ὁποίων πιθανῶς ἔβαινον κίονες μικροί, ὧν πολλοὶ μαρμάρινοι ἀρράβδωτοι ἀνευρέθησαν ἐν τοῖς χώμασι. Καὶ κιονόκρανα δὲ Ἰωνικὰ μικρὰ ἀνευρέθησαν ἐκεῖ καὶ βάσις τετραγωνικοῦ στύλου, παραστάτου καὶ πλῆθος κεραμείων θραυσμάτων. Πέραν τῶν τριῶν ἄνω διαμερισμάτων καὶ πρὸς Δ. παρουσιάσθη χώρισμα ἐστρωμένον διὰ πλακῶν πλινθίνων μεγάλων, οὗ καὶ τὰ κάτω μέρη τῶν τοίχων δι' ὁμοίων περιβάλλονται πλακῶν. Τὸ σύνολον τῆς οἰκοδομῆς ἐν γένει φαίνεται χωροῦν ἱκανῶς πρὸς Ν. ἀλλὰ καὶ πρὸς Β. πιθανῶς ὑπάρχουσιν ἄλλα μέρη αὐτῆς, ὁπόθεν φαίνεται ἡ πρὸς ταύτην εἴσοδος. Πέραν αὐτῆς πρὸς τοῦτο τὸ σημεῖον σώζονται ἴχνη τῶν παλαιῶν νεωσοίκων μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ὁποίων βεβαίως φαίνεται ὅτι κατέλαβε τὸ μέρος τοῦτο τῆς δημοσίας γῆς ἡ ἀναφανεῖσα οἰκοδομή, ἥτις, ἵνα ὁρισθῇ καὶ χαρακτηρισθῇ ἀκριβῶς, πρέπει καὶ αὐτὴ νὰ καθαρισθῇ καὶ τὰ πέριξ πάντα νὰ ἐρευνηθῶσι δεόντως.

*

Μεταξὺ δὲ τῶν παντοίων τεμαχίων κεράμων, ἅτινα ἐν μεγάλῃ ἀπειρίᾳ ὑπῆρχον ἐν τοῖς χώμασιν ἀνευρέθη καὶ ὀρθοκέραμος ἐκ πηλοῦ ὕψους 0,20, πλάτους 0,48, τῶν συνήθων ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν στεγῶν, μετὰ λεπτῆς ἐπαλοιφῆς γύψου ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας, ἐφ' ἧς τὸ κόσμημα, ὅπερ εἶνε κατὰ τὰ λοιπὰ κοινότατον ἀνθέμιον, ὅπως συνήθως φέρεται ἐπὶ τοιούτου εἴδους κατασκευασμάτων. Ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ παρουσιάζεται ὅλως ἰδιόρρυθμον ἐπὶ τοῦ κατασκευάσματος τούτου, εἶνε ὅτι ὡς διάκοσμον ἐν μέσῳ καὶ κατὰ τὴν βάσιν τοῦ κοσμήματος φέρει τὸ Γοργόνειον, τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης, ὑπὸ τὸν παλαιότερον τύπον ὅμως, στρογγύλην δίκην πανσελήνου γελῶσάν πως, μετὰ τῆς γλώσσης ἐκτὸς τοῦ στόματος καὶ τῶν ὄφεων ὑπ' αὐτὴν συνδεδεμένων εἰς κόσμον. Ὥστε τὸ κτίριον ἔφερε πέριξ ἐπὶ τῆς στέγης τόσας κεφαλὰς Μεδούσης ὅσαι αἱ σειραὶ τῶν κεράμων, αἵτινες εἰς τὸ τέρμα αὐτῶν εἶχον ἑκάστη ὀρθοκέραμον μετὰ τῆς δηλωθείσης παραστάσεως. Παράδοξος ἄνθρωπος ὁ κτήτωρ τῆς οἰκίας ταύτης καὶ ἰδιαιτέρα ὅλως ἡ μονομανία ἣν ἔτρεφε πρὸς τὰ Γοργόνεια! Ἴσως εἶχε ταῦτα ὡς κακῶν ἀλεξιτήρια. Ἄλλως δὲν ἑρμηνεύεται ἡ ἀπεικόνισις τόσων κεφαλῶν ἐπὶ τῶν ὀρθοκεράμων τῆς στέγης, μάλιστα δὲ

ἡ διὰ ψηφιδοθεσίας ἀρίστης παράστασις τῆς κεφαλῆς τῆς Μεδούσης ἐν ἰδιωτικῷ οἴκῳ, ὡς τοὐλάχιστον μέχρι τοῦδε δείκνυται ἡ οἰκοδομή.

Ἐν Πειραιεῖ τῇ 31ῃ Μαρτίου 1882.

ΙΑΚ. Χ. ΔΡΑΓΑΤΣΗΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΟΔΟΥ

Εἰς τὰ ἀρχαιολογικὰ προηγουμένου φύλλου τῆς «Ἑστίας» κατεχωρίσθη ἡ πληροφορία ὅτι ἀνευρέθη ὁ κατὰ τὴν ἱερὰν ὁδὸν ὑπὸ τοῦ Παυσανίου μνημονευόμενος ναὸς τοῦ Κυαμίτου. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀκριβές. Ἐπειδὴ δὲ αἱ λίαν ἐνδιαφέρουσαι ἀνασκαφαὶ αὗται τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς ἀναγραφὴν διαφόρων ὀρθῶν τε καὶ μὴ πληροφοριῶν, καθῆκόν μου θεωρῶ νὰ παράσχω ὑμῖν βραχεῖαν ἀλλ' ἀκριβῆ περὶ τῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν μου ἀνασκαφῶν σημείωσιν.

Αἱ ἀνασκαφαὶ ἐνηργήθησαν, καὶ θὰ ἐνεργηθῶσιν ἴσως ἔτι εἰς τὸ ἀπὸ τῆς μικρᾶς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ μέχρι τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης τμῆμα τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ, ὅπερ κοινῶς ὡς περιοχὴ τοῦ Δαφνίου χαρακτηρίζεται· δηλ. ἀπὸ τοῦ 8ου μέχρι τοῦ 12ου σημερινοῦ σταδίου τῆς ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσῖνα ὁδοῦ.

Εἰς τρία σημεῖα τοῦ τμήματος τούτου ἠρξάμην ἀνασκάπτων συγχρόνως· α') εἰς τὸν λεγόμενον ναὸν τῆς Ἀφροδίτης (πρὸς ἐξακρίβωσιν ἂν ὄντως περὶ ναοῦ, καὶ Ἀφροδίτης ναοῦ, πρόκειται, καὶ πρὸς εὕρεσιν σχετικῶν ἀναθημάτων), β') εἰς τὴν Μονὴν Δαφνίου (πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἐκεῖ που εὑρισκομένου ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος) καὶ γ') εἰς τοὺς ἀπέναντι τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ χώρους (πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς διευθύνσεως τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ καὶ πρὸς ἐξακρίβωσιν καὶ χαρακτηρισμὸν κρηπιδωμάτων τινῶν, ὧν ἴχνη κατὰ διαστήματα ὑπεφαίνοντο).

★

Αἱ κατὰ τὸν λεγόμενον ναὸν τῆς Ἀφροδίτης ἀνασκαφαὶ ἐστέφθησαν ὑπὸ λαμπρᾶς ἐπιτυχίας. Ἐβεβαιώθη ὅτι πρόκειται οὐχὶ περὶ ναοῦ, ὡς ἀνακριβῶς σημειοῖ ὁ Παυσανίας, ἀλλὰ περὶ ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης, ἀποκαλυφθέντος ἅπαντος, μετὰ τῶν εἰσόδων αὐτοῦ, τῶν διαφόρων βάθρων καὶ τῶν συνεχομένων οἰκοδομημάτων. Πλὴν τούτων ὅμως ἀπεκαλύφθη καὶ τὸ πρὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης ὑπὸ τοῦ Παυσανίου μνημονευόμενον «τεῖχος ἀργῶν λίθων θέας ἄξιον», ἀξιοθαύμαστον ἀληθῶς τετράπλευρον πολυγωνικὸν τεῖχος. Μεταξὺ δὲ τοῦ τείχους τούτου καὶ τοῦ ἱεροῦ ἀπεκαλύφθη τμῆμα τῆς ἀρχαίας ἱερᾶς ὁδοῦ μετὰ γλυκείας καμπύλης, φέρον τὰ ἴχνη τῶν ἁρμάτων καὶ αὐτὸν ἔτι τὸν ἑρμῆν τὸν κανονίζοντα δι' ἐπιγραφῆς τὴν ἑπτὰ ὀκτασταδίων (ῥωμαϊκῶν μιλίων) «ἐξ Ἀστεως» ἀπόστασιν, διδάσκον δὲ πρὸς τούτοις καὶ τὴν ὁδοποιητικὴν τῶν ἀρχαίων.

Ὁ διελθὼν ἄλλοτε ἐκεῖθεν, μόνος αὐτὸς δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν γενομένην ἐργασίαν καὶ τὴν ἐπελθοῦσαν ἐκπληκτικὴν καὶ ἀπροσδόκητον μεταφόρφωσιν.

Διάφορα ἀγαλμάτια Ἀφροδίτης (ἠκρωτηριασμένα ἀτυχῶς) μαρμάριναι περιστεραὶ καὶ μέλη γυναικείου σώματος (ἐνεπίγραφα καὶ μή), ῥόαι καὶ ἱκανὰ ἐνεπίγραφα βάθρα, οὐ μόνον κατέστησαν ἀναμφισβήτητον ὅτι περὶ Ἀφροδίτης ἱεροῦ πρόκειται, ἀλλὰ καὶ ἐδίδαξαν ἀσφαλῶς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς ἰδιότητας τῆς θεᾶς ταύτης ἐν τῇ Ἀττικῇ.

★

Ἐν τῇ Μονῇ Δαφνίου αἱ ἀνασκαφαὶ δὲν ἐπερατώθησαν ἔτι· καὶ εὑρέθησαν μὲν ἀληθῶς ἱκανὰ τεμάχια ἐξ ἀρχαίου οἰκοδομήματος, ὡς καὶ τὸ ἄνω μέρος κορμοῦ νεαρᾶς γυναικός, — ἴσως τῆς Κόρης — ἀρίστης μὲν τέχνης ἀλλ' ἄνευ τῆς κεφαλῆς ἀτυχῶς, χωρὶς νὰ δύναταί τις ὅμως νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὰ ἴχνη τοῦ ἱεροῦ ἢ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐνῷ κατὰ τὸν Παυσανίαν ἔκειντο «Δήμητρος καὶ τῆς Παιδὸς ἀγάλματα καὶ Ἀθηνᾶς τε καὶ Ἀπόλλωνος». Ἴσως μάλιστα αἱ περαιτέρω ἀνασκαφαὶ ἀπαιτήσωσι τὴν σύγχρονον ἀπαλλαγὴν τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ ναοῦ (ἀριστουργήματος βυζαντιακῆς τέχνης) ἀπὸ τῶν φραγκικῶν βαναυσουργημάτων.

★

Τέλος εἰς τοὺς ἀπέναντι τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ χώρους ἀπεκαλύφθη κρηπίδωμα 20 μέτρων — ἰδιωτικοῦ νεκροταφείου — παράλληλον τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ, δεικνῦον τὴν διεύθυνσίν της, καὶ χρησιμεῦον πρὸς ἀσφαλῆ ἐξακρίβωσιν καὶ ἀνεύρεσιν ταύτης· καὶ ἕτερον — τετράπλευρον — κρηπίδωμα ἐκεῖ που ἀπεκαλύφθη, (ἐνῷ ἀνευρέθησαν δύο τάφοι—ἴσως μεταγενέστεροι—καὶ μία νεκρικὴ κάλπη) ὅπερ ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἀνήκει μᾶλλον εἰς μικρὸν ναόν· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ταύτῃ, πάλιν ἂν πρόκειται περὶ τοῦ Κυαμίτου καλουμένου ὑπὸ τοῦ Παυσανίου ἢ ἄλλου τινὸς δὲν δύναταί τις μέχρι τοῦδε τοὐλάχιστον ν' ἀποφανθῇ, ἐὰν οἱ περὶ αὐτὸ ἀνασκαπτόμενοι χῶροι δὲν φέρωσιν εἰς φῶς ἐπιγραφήν τινα καὶ ἀφοῦ μάλιστα ἀτυχῶς χαίνει παραπλεύρως φρικώδης καὶ παλαιοτάτη ἀσβεστοκάμινος!...

Εὐχῆς ἔργον ἤθελεν εἶναι ἂν διὰ σοβαρᾶς καὶ γενναίας ἀποφάσεως καὶ ἐργασίας ἀνεσκάπτετο ὁ ἀπὸ Προφήτου Ἠλιοῦ μέχρι τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης χῶρος, καὶ ἀπεκαλύπτετο τὸ ἐκ τεσσάρων τοὐλάχιστον σημερινῶν σταδίων τμῆμα τῆς ἀρχαίας ἱερᾶς ὁδοῦ, ἐφ' ἧς θὰ ἠδύνατό τις νὰ βαδίζῃ ὡς ἐν τῇ ἀρχαιότητι! Ὁποῖον ἱερὸν προσκύνημα θὰ ἐδωρεῖτο εἰς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον ἡ ἀρχαιολογικὴ ἑταιρία!...

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΤΑ

Ἄτρωτος παῖς

Ἡ κάτωθι περιεργοτάτη ἀληθῶς διήγησις ἐδημοσιεύθη ἐσχάτως εἰς τὴν Ἐφημερίδα τοῦ Ἀγρὰμ ὑπὸ τοῦ ἐκ Πετρίγκια τῆς Κροατίας καθηγητοῦ Ζόχ.

Ἐν Σαραγέβῳ, ὅπου ἄλλοτε ἤμην διευθυντὴς τοῦ αὐτόθι γυμνασίου, διωργάνωσα, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ δουκὸς Γουλιέλμου τῆς Βυρτεμβέργης, ἑορτὴν τῆς 1 Μαΐου διὰ τὴν νεολαίαν τοῦ σχολείου καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἡτοίμαζα μετὰ τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου μικρὰν θεατρικὴν παράστασιν. Τότε μοὶ παρουσιάσθη μαθητὴς τῆς πρώτης τάξεως ὀνόματι Λέων Λέβι, ἡλικίας 16 περίπου ἐτῶν, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι ἐπεθύμει νὰ παραστήσῃ τι ὅπερ θὰ ἤρεσκε γενικῶς. Ὅτε τὸν ἠρώτησα, τί ἦτο τοῦτο, μοὶ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ ἔλθῃ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἰδιαιτέρως εἰς τὸ γραφεῖόν μου. Συγκατανεύσαντος ἐμοῦ, παρουσιάσθη μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ὁ Λέων Λέβι, παρετήρησε δὲ μετὰ προσοχῆς πέριξ καὶ ἀφοῦ ἐβεβαιώθη ὅτι εἴμεθα μόνοι ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ θυλακίου του μέγαν ἀριθμὸν βελονῶν, αἵτινες ὡμοίαζον πρὸς τὰς παχυτέρας τῶν καρφίδων μας, τινὲς ὅμως αὐτῶν εἶχον εἰς τὸ ἄκρον ὀπήν. Μόλις ἐπροφθασα νὰ παρατηρήσω ἐκ τοῦ πλησίον τὰς βελόνας, ὅτε ὁ Λέβι εἶχεν ἤδη λάβει μίαν ἐξ αὐτῶν καὶ ἐτρύπησε δι' αὐτῆς τὴν παρειὰν εἰς τρόπον ὥστε τὸ ἕτερον ἄκρον ἐξῆλθε διὰ τοῦ στόματος. Ἀμέσως ἔλαβεν ἄλλην βελόνην καὶ δι' αὐτῆς ἐτρύπησε τὴν δευτέραν παρειὰν καὶ προσήρτησεν ἀμέσως εἰς τὰς ὀπὰς τῶν βελονῶν δύο κωδωνίσκους, οἵτινες ἔκρουον, ἅμα ἔσειε τὴν κεφαλήν. Τὸν ἔβλεπον ἐνεὸς καὶ τὸν ἠρώτησα μόνον, ἐὰν δὲν ἠσθάνετο πόνον, διότι ἔβλεπον καταφανῶς ὅτι αἱ βελόναι διεπέρων πραγματικῶς τὰς παρειάς. Ὁ Λέβι μοὶ ἀπήντησε διὰ μειδιάματος καὶ ἔσεισεν ἀρνητικῶς τὴν κεφαλήν, οὕτως ὥστε ἔκρουσαν πάλιν οἱ κωδωνίσκοι καὶ ἐγὼ ἐξεπλάγην ἔτι περισσότερον, διότι τὸ μειδίαμα τοῦ παιδὸς μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι πραγματικῶς δὲν ἠσθάνετο πόνον. Πάραυτα ἔλαβεν ὁ Λέβι μεγαλητέραν βελόνην καὶ διέτρησε δι' αὐτῆς τὸ δέρμα ἄνωθεν τοῦ λάρυγγος. Δὲν ἠδυνήθην τότε παρὰ νὰ ἐρωτήσω, πῶς δὲν ἐξήργετο αἷμα; — Ἄ, εἶπεν ὁ μάγος μου, θέλετε νὰ ῥεύσῃ αἷμα. Ἔχει καλῶς. Καὶ λαβὼν τὴν βελόνην τὴν ἐκίνησεν ἐδῶθεν καὶ ἐκεῖθεν καὶ πραγματικῶς, ἀληθινὸν αἷμα ἐκηλίδωσεν ἀμέσως τὸν λαιμὸν καὶ τὰς χεῖρας. Μετὰ ταῦτα ἀφῄρεσεν ὁ Λέβι τὸν ἐπενδύτην του, ἐσήκωσε τὰς χειρίδας του καὶ μετ' ὀλίγας στιγμὰς εἶχε πληρώσει ἀμφοτέρους τοὺς βραχίονας βελονῶν, αἵτινες εἰσήρχοντο εἰς τὸ κρέας δύο ἕως τρία ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου κατὰ μῆκος καὶ ἓν ἕως ἓν καὶ ἥμισυ κατὰ βάθος πλαγίως διὰ τοῦ δέρματος. Ἔψαυσα διὰ τῶν χειρῶν μου τὰς βελόνας, τὰς ἐκίνησα ἐντὸς τοῦ κρέατος καὶ ἐβεβαιώθην ὅτι ἡ ἐνέργεια αὕτη δὲν ἐπροξένει εἰς τὸν παῖδα ἐλάχιστον πόνον. Κατόπιν ἔλαβεν ὁ Λέβι ἄλλην βελόνην μετὰ λαβῆς, ἐξήγαγε διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὴν γλῶσσαν, τὴν διέτρησε καὶ περιέστρεφε τὴν βελόνην οὕτως ὥστε ἡ γλῶσσα ἐφαίνετο ὡς κοχλίας. Μετὰ ταῦτα ἀφῄρεσεν ὁ παῖς τὰς βελόνας ἀπὸ τοῦ κρέατος καὶ μοὶ ἐζήτησε σιγαρέτον. Ἀφοῦ τοῦ ἔδωκα ἓν καὶ τὸ ἤναψε εἰσέπνευσε τὸν καπνόν, ἔκλεισε τὸ στόμα, ἔρραξε τὴν ῥῖνα διὰ τῆς χειρὸς καὶ ἀνεφύσησε τὰς παρειάς. Καὶ ἰδού, ὁ καπνὸς ἐξήρχετο διὰ τῶν παρειῶν, εἰς τὰ μέρη ὅπου πρότερον ἦσαν αἱ βελόναι. Ἔπειτα ἔθεσεν ὁ Λέβι τὸ σιγαρέτον κατὰ μέρος καὶ ἠρώτησεν ἐὰν ἠδύνατο μὲ τὰ τεχνάσματα ταῦτα νὰ παρουσιασθῇ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Μαΐου πρὸ τῆς Α. Β. Ὑψηλότητος. Ἐννοεῖται ὅτι συγκατένευσα, καὶ ὁ Λέων Λέβι ὅστις εἶχε καὶ ἰδιαιτέραν ἐνδυμασίαν διὰ τὰς παραστάσεις του, ἐξετέλεσε τὰ τεχνουργήματά του κατὰ τὴν εἰρημένην ἑορτὴν τοῦ Μαΐου, μετὰ τὴν θεατρικὴν παράστασιν πρὸ τοῦ δουκὸς τῆς Βυρτεμβέργης καὶ πάντων τῶν προύχόντων τῆς πόλεως, ἐξήγειρε δὲ τὴν γενικὴν περιέργειαν. Προτοῦ ὅμως παραιτήσω τὸν παῖδα, τὸν παρεκάλεσα νὰ μοὶ ἐξηγήσῃ, πῶς ἔκαμε τοῦτο; Καὶ τότε ὁ Λέβι μοὶ διηγήθη τὰ ἑπόμενα:

«Ὁ πατήρ μου ἦτο ἰατρός. Ὅταν ἀπέθανεν ἤμην τριῶν ἐτῶν ὁ δὲ ἀδελφός μου δεκαπέντε. Ὅταν ὁ πατήρ μου εἶδεν ὅτι ἐπλησίαζε τὸ τέλος του καὶ θὰ εὑρισκόμεθα τότε ἐν μεγίστῃ πενίᾳ, καθότι δὲν εἶχε περιουσίαν, ἔκαμε τὸν ἀδελφόν μου κατασκευαστὴν καλαποδίων, εἰς ἐμὲ ὅμως ἤθελε νὰ ἀφήσῃ τι, ὅπερ, εἰς ἡλικίαν ἐλθόντα, θὰ μὲ ἔτρεφε. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μοὶ ἐτρύπησεν ἀλλεπαλλήλως δι' ἀργυρᾶς βελόνης τὰς παρειάς, τὸν λαιμόν, τὴν γλῶσσαν καὶ τοὺς βραχίονας εἰς διάφορα μέρη καὶ ἐπέρασε διὰ τῶν ὀπῶν μετάξινα νήματα, ὅπως πράττουσι τοῦτο κατὰ τὴν διάτρησιν τῶν ὤτων. Τὰ νήματα ταῦτα ἐκίνει καθ' ἑκάστην ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν, ἤλειφε δὲ τὰς πληγὰς ἕως ὅτου ἐπουλώνοντο καὶ ἔμενε πανταχοῦ μία ὀπή. Ὅταν ἐπουλώνετο ἡ μία ὀπή, ἔκαμνε δευτέραν, τρίτην καὶ οὕτω καθεξῆς. Πρὸ τοῦ θανάτου του ἐπεφόρτισε τὸν ἀδελφόν μου νὰ θέτῃ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν βελόνας ἐντὸς τῶν ὀπῶν, διὰ νὰ μὴ κλείσωσι, καὶ ἐπὶ τέλους ἔπρεπε νὰ κάμω τοῦτο μόνος, καὶ ἔλαβα τοιαύτην εὐχέρειαν ὥστε χωρὶς πολλὰς δοκιμάς, ἐπετύγχανον ἀμέσως τὴν ὀπὴν διὰ τῆς βελόνης. Ἐὰν ἡ Αὐστρία δὲν κατελάμβανε τὴν χώραν μας, καὶ δὲν ἐγινόμην δεκτὸς εἰς τὸ γυμνάσιον (ὁ παῖς ἦτο πολὺ ἔξυπνος καὶ ὀξύνους), θὰ μὲ εἶχεν ἤδη ὁ ἀδελφός μου τοποθετήσει παρά τινι διευθυντῇ ἱπποδρομίου, ὅπου μετὰ βραχεῖαν ἐκπαίδευσιν θὰ ἐκέρδιζα τὰ πρὸς τὸ ζῆν.»

Τώρα μοὶ ἐξηγοῦντο τὰ πάντα. Δὲν ἦσαν μαγεῖαι ἀλλ' ἁπλῶς ἐκεῖνο ὅπερ καθ' ἑκάστην δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν εἰς τὰς γυναῖκας ὅταν προσαρμόζωσι τὰ ἐνώτια εἰς τὰ ὦτα. Ἐλησμόνησα ὅμως τὸ περὶ τοῦ αἵματος. Πρὸς ἐξήγησιν καὶ αὐτοῦ τοῦ «θαύματος» ἐξήγαγεν ὁ Λέων μου μικρὸν σακκίδιον ἐπίμηκες, ὅμοιον πρὸς μικρὸν λουκάνικον· Τὸ ἐξ ἑντέρου ἀρνίου κατεσκευασμένον τοῦτο λουκάνικον ἦτο πλῆρες βοείου αἵματος καὶ εἶχε μικράς τινας ὀπάς. Τοῦτο ἐκράτει κεκρυμμένον εἰς τὴν χεῖρα ὁ Λέβι καὶ ὅταν ἐζήτησα αἷμα, ἐπίεσε τὸ ἔντερον. Τότε ἐννόησα πάντα «τὰ μάγια». Ὅταν ἀργότερα παρέστην ἐν Σαραγέβῳ εἰς παράστασιν Τούρκων ταχυδακτυλουργῶν καὶ εἶδον νὰ ἀφαιρῶσι τὴν κόρην τοῦ ὀφθαλμοῦ, νὰ ἐμπήγωσιν ὀξεῖαν σπάθην εἰς τὴν κοιλίαν, νὰ τρώγωσι ξίφη καὶ μαχαίρας κτλ. κτλ. εὗρον πάντα τόσον φυσικά, ὅπως ὅταν ἔβλεπα ὡς παιδίον ὅτι ἤγγιζέ τις διὰ τῆς γλώσσης τὴν ῥῖνα, ἢ ἐκίνει τὰ ὦτα καὶ τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς. Διότι ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐξαρτᾶται μόνον ἀπὸ μυῶν, οἵτινες εἶνε ἐλαστικοὶ καὶ διὰ γυμνάσεως δύνανται νὰ ταθῶσιν ἀρκετά· καὶ ὅταν θέσῃ τις ὑπὸ τὴν ὀξεῖαν σπάθην στενὸν χάλκινον κρίκον αὐλακωτὸν ὅστις ἄλλως συμπίπτει μετὰ τῆς ζώνης τοῦ τεχνίτου καὶ ἑπομένως δὲν παρατηρεῖται, τότε δύναται διὰ πλατέος σφυρίου νὰ κτυπᾷ ὅσον θέλει ἐπὶ τῆς σπάθης διότι ἡ κοιλία εἶνε μαλακή. Τοιούτων τεχνασμάτων φανερῶν γνωρίζω δωδεκάδα ἀκόμη. (Ρ')

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικὰ

Ἐν τῷ Συλλόγῳ τῆς Φιλολογίας ἐν Λονδίνῳ, ὁ καθηγητὴς Ὄφορδ ἔκαμε σπουδαίαν διάλεξιν περὶ τῶν γενομένων ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις ἀνακαλύψεων ἀρχαίων πονημάτων. Ἐμνημόνευσεν ἐν πρώτοις τὰ ἀξιόλογα καὶ περίεργα ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἠκρωτηριασμένα ἐπὶ παπύρου ἀντίγραφα, ὅσα εὑρέθησαν ἐν Ἡρακλείᾳ τῆς Καμπανίας, καὶτὰ ἐν τῷ Βατικανῷ παλίμψηστα, τὰ ἐκδοθέντα ἐπιμελείᾳ τοῦ καρδιναλίου Ἀγγέλου Μάη, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ ἐν τοῖς μοναστηρίοις τῆς Συρίας ἐκ συριακῶν ἀντιγράφων ἐξαχθέντα ἀρχαῖα κείμενα. Διηγήθη ἔπειτα τὰ κατὰ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν μυθιάμβων τοῦ Βαβρίου καὶ τὴν ἀποκατάστασιν ἀπολωλότων τινῶν μύθων τοῦ Φαίδρου. Τελευταῖον διέλαβε· 1) περὶ τῆς ἀνευρέσεως τῶν λόγων τοῦ Ὑπερείδου, εἴτε ὁλοκλήρων εἴτε ἐν ἀποσπάσματι, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ κατὰ Ἀθηνογένους λόγου, οὗ τὸ ἀρχέτυπον ἀντίγραφον ἀπόκειται νῦν ἐν Λούβρῳ· 2) περὶ τῶν «Πολιορκητικῶν» ἅτινα ἐξέδωκεν ὁ Κ. Βεσέρ· 3) περὶ τοῦ ἀποσπάσματος τοῦ Ἀριστοδήμου· 4) περὶ τοῦ συνταγματίου τοῦ πραγματευομένου τὸν κατὰ θάλασσαν πόλεμον, καὶ ἐκδεδομένου ἐπιστασίᾳ τοῦ καθηγητοῦ Μυλλέρου· 5) περὶ τῶν συριακῶν καὶ ἀρμενικῶν μεταφράσεων τῆς γραμματικῆς τέχνης Διονυσίου τοῦ Θρᾳκός· 6) περὶ τῆς ἑλληνικῆς μεταφράσεως Διονυσίου τοῦ Βυζαντίου· 7) περὶ τῶν ἐκ Φαγιοὺν παπύρων, ἐξ ὧν ἐξηνέχθησαν εἰς φῶς τεμάχια ἐκ τοῦ Θουκυδίδου, Ἰσοκράτους, Ἡσιόδου, Πλάτωνος, καὶ ἐκ τῶν ἀπολομένων εὐριπιδείων τραγῳδιῶν «Ἀντιόπης» καὶ «Μελανίππης»· καὶ 8) περὶ τῆς «Ἀθηναίων Πολιτείας» καὶ τῶν μιμιάμβων τοῦ Ἡρώνδου ἢ Ἡρώδα.

— Ἐγένετο ἐσχάτως ἡ ἐπίσημος ὑποδοχὴ τοῦ Πέτρου Λωτῆ ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ. Ὁ γλυκύτατος συγγραφεὺς τῶν *Ἁλιέων τῆς Ἰσλανδίας* διεδέχθη, ὡς γνωστόν, τὸν Ὀκτάβιον Φεγιέ, τοῦ ὁποίου κατὰ τὰ εἰθισμένα ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον. Ἀλλ' ὁ Λωτῆ μὴ ἀρκεσθεὶς εἰς τοῦτο μόνον ὡμίλησε πολλὰ καὶ περὶ ἑαυτοῦ, ἐξετόξευσε δέ, παρὰ τὰ ἀκαδημαϊκὰ ἔθιμα, δριμυτάτας ἀποστροφὰς πρὸς τοὺς φυσιολόγους καὶ ψυχολόγους μυθιστοριογράφους, ἐννοῶν διὰ τούτου ἰδίως τὸν Ζολᾶ καὶ τὸν Μπουρζέ. Εἰς τὸν Λωτῆ ἀπήντησεν ὁ Μεζιὲρ ἐκδηλώσας τὴν πρὸς αὐτὸν καὶ τὸ ἔργον του ἐκτίμησιν τῆς Ἀκαδημίας, ἥτις ἐμπράκτως ἤδη ἐξεδηλώθη διὰ τῆς ἐκλογῆς του.

— Ὁ ἐν Παρισίοις Σύλλογος πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἑορτάζει κατὰ τὴν 5 Μαΐου ν. τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα του. Κατὰ τὴν ἐπίσημον ἡμέραν, ἥτις θὰ πανηγυρισθῇ ἐπαξίως, πλὴν ἄλλων θὰ ἐκφωνήσῃ λόγον ὁ Ρενάν.

— Ἐν τῇ Φιλολογικῇ Ἑταιρίᾳ τῆς Κανταβριγίας, κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 10 Μαρτίου, ὁ καθηγητὴς Ῥόβινσων ὡμίλησε περί τινος ἑλληνικοῦ κώδικος, χρονολογουμένου ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος καὶ περιέχοντος 1) ἑλληνικὸν γλωσσάριον· 2) χριστιανικὰ ᾄσματα, πεποιημένα εἰς ἰαμβικοὺς στίχους· 3) ἑξαμέτρους Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ καὶ 4) τεμάχια, ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδον. Τὸ γλωσσάριον εἶναι κατὰ τοῦτο πολύτιμον, ὅτι δι' αὐτοῦ δύναται νὰ ἐπιδιορθωθῇ πολλαχοῦ καὶ συμπληρωθῇ τὸ λεξικὸν τοῦ Ζωναρᾶ. Ὁ καθηγητὴς Ῥόβινσων προτίθεται νὰ δημοσιεύσῃ προσεχῶς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χειρόγραφον.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ

Οἱ ἀναγνῶσται τῆς Ἑστίας εὐχαρίστως βεβαίως θὰ γνωρίσωσι τὴν περικαλλῆ μορφὴν τῆς φιλελληνικωτάτης Αὐτοκρατείρας Ἐλισάβετ. Ἡ εἰκὼν εἶνε παλαιοτέρων χρόνων, διότι ἡ Αὐτοκράτειρα δὲν φωτογραφεῖται πλέον, ἐκ φιλαρέσκου ἴσως ἰδιοτροπίας. Ἡ Ἐλισάβετ μετὰ τόσας ἠθικὰς ταλαιπωρίας δὲν εἶνε πλέον ὁποία παρίσταται εἰς τὴν εἰκόνα, μία τῶν ὡραιοτέρων γυναικῶν τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ διατηρεῖ καταφανῆ τὰ λείψανα τῆς προτέρας καλλονῆς.

ΓΡΑΦΟΛΟΓΙΑ

Ὀφιοειδὴς γραφὴ

Γραφὴ ὀφιοειδὴς ἢ κυματοειδὴς λέγεται ἐκείνη τῆς ὁποίας οἱ στίχοι καὶ αὐταὶ αἱ λέξεις ἀνέρχονται καὶ κατέρχονται ἀδιαλείπτως. Ἡ Γραφολογία ἀποδίδει εἰς τοὺς ὀφιοειδῶς γράφοντας: *Εὐστροφίαν πνεύματος* καὶ τὰ συναφῆ ταύτης καλὰ καὶ κακὰ προσόντα.

ΓΡΑΦΟΛΟΓΟΣ

ΠΑΙΓΝΙΑ

Μαθηματικὸν πρόβλημα

Ἔμπορος δαπανᾷ κατ' ἔτος 4000 δραχμῶν ἐκ τῶν κεφαλαίων ἅτινα διαχειρίζεται καὶ ὅμως κατ' ἔτος ἡ περιουσία του αὐξάνει κατὰ τὸ 1/3 τοῦ ὑπολειπομένου ποσοῦ καὶ διπλασιάζεται μετὰ 3 ἔτη. Ποῖον κεφάλαιον εἶχε κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου ἔτους;

[Εἰς τοὺς πρώτους λύτας ἐξ Ἀθηνῶν, ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ θὰ δωρηθῶσιν εἰς ἕκαστον ἀνὰ ἓν βιβλίον].

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἑστίας. 1892—63